

SYN ER GIE

Juli 2020 / n°57

De Regionalmagazin Atert-Wark vum Kanton Réiden

Syndicat Intercommunal
"De Réidener Kanton"

- Comptabilité, gestion comptable, comptes annuels, déclarations fiscales
- Traitement des salaires, secrétariat social et droit du travail
- Démarches administratives, demandes de subventions et d'aides de l'état
- Déclaration sur le revenu des personnes physiques
- Création ou reprise d'entreprises
- Conseil fiscal

Une fiabilité à toute épreuve

**Fiduciaire
interrégionale s.a.**
fiduciaire comptable

14, Haaptstrooss
L-8720 Rippweiler

t + 352 23 62 33-1
f + 352 23 62 33-29

fiin@pt.lu
fiduciaire-interregionale.lu

PENSEZ À FAIRE NETTOYER ET INSPECTER VOS CHEMINÉES AVANT L'HIVER!

Vous éviterez les feux
de cheminée et les
intoxications aux gaz
de combustion.

Cheminées • Poêles à bois et à pellets • Ramonage • Tubage

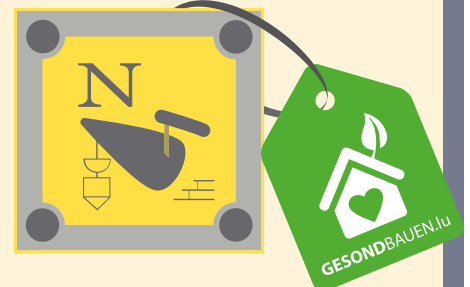
Walux

Bioenergy

1 Arelerstrooss - L-8523 Beckerich
Tél: +352 26 62 14 08
Nouvelle adresse: info@walux.lu

FERMETURE DU 1.08 AU 23.08.2020

www.walux.lu

Nerden & Fils sàrl
Entreprise de construction

Beckerich Tél. 23 62 14 93 www.gesondbauen.lu

Habitations | Bâtiments commerciaux | Façades
Transformations | Aménagements extérieurs
Enduits traditionnels & argiles | Isolations écologiques
Chapes & Carrelages | Promotions immobilières

SOMMAIRE

IMPRESSUM

Rédaction, direction artistique,
illustration, mise en page
& suivi de production
Art & Wise s.à r.l.

Editeur responsable
Art & Wise s.à r.l.

Impression
Imprimerie Reka s.a.

Renseignements
& réservations
T 23 62 43-20
info@artandwise.lu

© Art & Wise s.à r.l.

Tous droits réservés. Toute
reproduction, ou traduction,
intégrale ou partielle, est
strictement interdite sans
autorisation écrite au
préalable de l'éditeur.

Prochaine parution
septembre 2020

Clôture annonce
mi-août 2020

Tirage
12.010 exemplaires

Magazine régional d'information
bimestriel édité par Art & Wise s.à r.l.
en collaboration avec le Syndicat
Intercommunal du Réidener
Kanton et le Groupe d'Action
Locale Leader Atert-Wark.

Fonds européen agricole pour le
développement rural: l'Europe
investit dans les zones rurales.

2 CAMILLE GIRA

15 SLOW REESEN AM WËLLE WESTEN

17 GUIDED SUMMER TOURS 2020

18 GEOCACHING SAFARI DUERCH DE WËLLE WESTEN!

20 GEWÄSSERVERTRAG ATTERT / CONTRAT DE RIVIÈRE ATTERT WILDNIS NUTZEN

24 EMMA'S PASSION FOR FOOD

26 LEADER PROJET ARNU

28 KLIMA-INTERVIEW GEMENG VIICHTEN

30 KLIMAFRËNDLECH AKTIVITÉITEN AN DER GEMENG VIICHTEN

31 NATURBAUSTOFF RÉIDEN

32 SOLAR-CHALLENGE AM KANTON RÉIDEN

36 NEISTART LËTZEBUERG TOP-UP OP DÉI ENERGIE- TESCH BÄIHËLLEFEN!

CAMILLE

Léif Lieser, Dir frot Iech bestëmmt, firwat elo en Artikel iwwert de Camille Gira? Firwat nit éischer? Abee, mir vum Redaktiounscomité sinn éierlech mat iech: 'T huet eng laang Zäit gedauert, bis mir iwwert den éischen an och zweete Schock ewech waren ...

Mäin Numm ass Ingrid van der Kley. Viru 7 Joer hunn ech dem Kierchbiërg de Réck gekéiert, fir zu Biekerich de Grafik Atelier Today's Ink, haut Art&Wise z'iwwerhuelen, an domadder och d'Synergie. De Magasinn hunn ech deemools komplett émgekrempt. Wuel war ech kee Journalist oder Publizist mee Werbetexterin & Radiospriecherin, esou wéi och deemools frësch gewielte Conseillère am Gemengerot zu Biekerich. Ech wor bewosst an de Kanton geplënnert, wéinst der immenser Dynamik an den innovativen an ökologesche Projeten. A spéitstens, wéi ech eise Buergermeeschter an all seng Frënn a Kollege kenegeléiert hat, war ech verkaf. Wow, wat eng Energie am Kanton, Passioun, innovative Spirit! Wat eng Chance, hei ze liewen an eng Hand mat unzepaken. A genee dat wollt ech am Synergie erëmispigelen, fir datt d'Bierger e Bild kréie vun deem wat hei leeft, och an der Hoffnung, Iech fir deen een oder anere Projet ze begeeschten. 'T war keng Seelenheet, datt nom Erschéng vum der neier Synergie, de Camille spontan an de Büro gestiermt ass an dem Sandro, dem Grafiker a mir, fir eis Aarbecht felicitéiert huet. Esou stiermesch Imprevuen hunn ech vum RTLs Gebai sécherlech nit kennt, an dat huet mech zudéifst marquiert.

'T ass eng Saach, fir Reportagen iwwer Betriber a Projeten ze schreiwen, awer en Artikel iwwert de Camille ...? Wéi oft schonn hunn ech ugesat a krut kee Wuert op d'Blat. Wéi soll een och? Dat wat de 16. Mee 2018 geschitt ass, huet nit nëmme mir, mee dem ganze Land d'Wierder geholl.

Kee gréngen Zweig

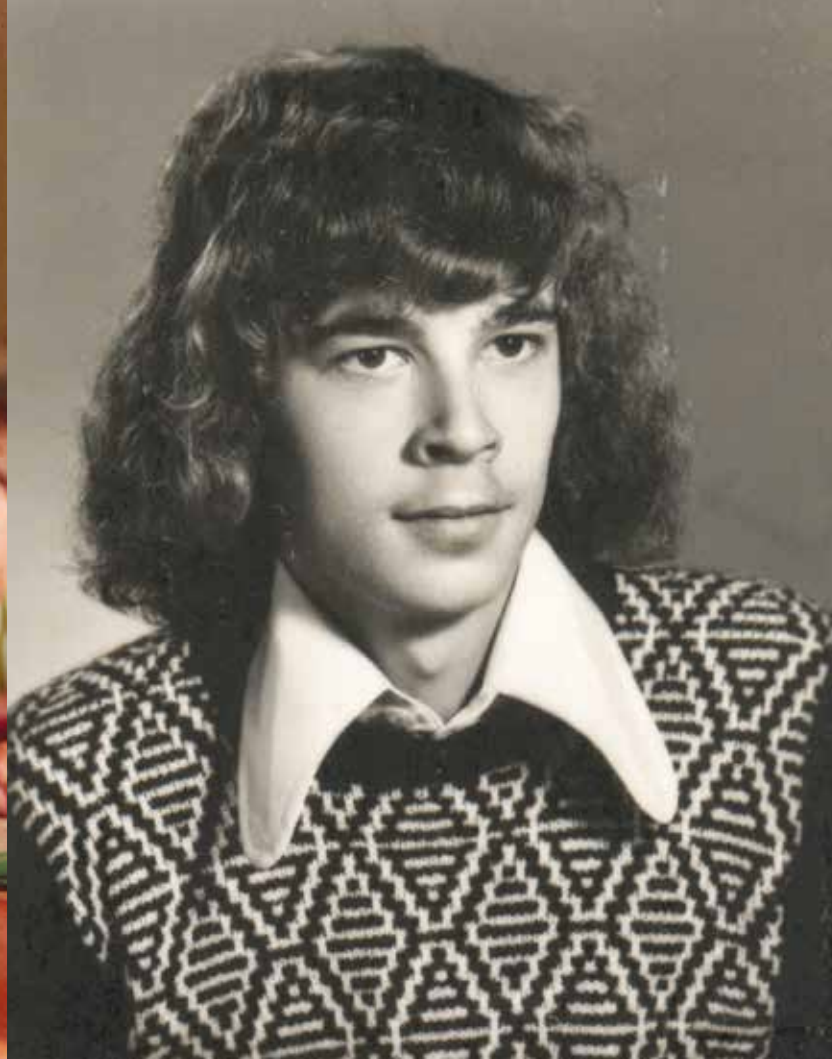
An den éischen Aarbechtsreunioun vum Redaktiounscomité nom Camille sengem Doud, si mir nit wierklech op e gréngen Zweig komm. Fir et kuerz ze maachen: De Verloscht vun eisem Frënd souz terribel déif. All Eenzele vun eis war mat him befrënnt, déi meescht hunn hien och jorelaang kennt, mat him geschafft, villes mat him opgebaut, erlieft an erreecht. Jo, de Camille war en aussergewöhnleche Mënsch, an en huet en déif Lach hannerlooss.

Nit seng mee eis Politik

De 6. Juli 2018 seet de Raoul Clause, deemolege Buergermeeschter vu Sëll, an eiser Reunioun vum Comité de Rédaction iwwert de Camille: „... De Camille wollt eng Fusioun tëscht Biekerich a Sëll. Wat awer fir eis als Gemeng ni eng Optioun war. Spéider koum hien emol bei mech a sot - Raoul, ech mengen ech verstinn, firwat Dir nit wëllt fusionéieren. Ech war elo bei Iech am Duerf an 't ass awer nach ganz anescht ewéi Biekerich. 'T ass eng ganz aner Atmosphär, an ech verstinn a respektéieren dat! - Obwuel de Camille sech ganz gutt Fusioun bannent dem Kanton Réiden konnt virstellen, an och an deem Kontext eng Sitzung war, mat den 10 Schäfferéit aus dem Kanton Réiden a mam Minister Halsdorf, huet de Camille, deemolege President vum Kanton Réiden, konsequent an haart géint Fusioun geschwat, well d'Majoritéit vun eise Gemenge géint d'Fusioun waren! An dat ass eppes, wat mech immens beandrockt huet. Hien huet do nit seng Politik vertruuden, mee EIS gemeinsam. An ech soen Iech eent: 'T huet gewierkt. De Minister Halsdorf krut terribel d'Flemm, ass opgestane mat de Wieder: „'T huet jo dach kee Wäert“, an ass nit frou heemgaangen. Dat war fir mech en Zeeche vun Intelligenz an Toleranz, déi ech bei kengem anere gesinn hunn!“ De Raoul Clause wor fréier Proff an hat de Camille als Schüler. Hien erënnert sech: „1972 hunn ech de Camille als Schüler am Lycée kenegeléiert. Spéider huet hie mir och emol Merci gesot, datt ech him de kritesche Geescht am Cours bäibruecht hätt, eng kritesch Approche vun der Welt an der Realitéit duerch d'Liese vun Zeitungen.“

Dunn de Raoul ...

Den 11.12.2018 koum deen nächste Schlag: Eise Raoul ass onerwaart, genee wéi de Camille, aus eiser Métt gerappt ginn. Wat e schrecklecht Joer, wat en trauregt Joer ... Déi Zäit duerno hu mir schwéieren Häerzens ugefaange Material ze sammelen a mat der betraffener Famill, an de Frënn vum Camille geschwat, fir „säi Liewen, säi Vermiechtnes“ ze dokumentéieren. Och dat ware keng einfach Rendez-vousen. Iwwerall spiert ee seng Präsenz an eng déif Trauer.

Den Hunn am Kuerf

Den 2. Juni 1958 ass de Camille zu Biekerich op d'Welt komm. Hie war den Naschtquakert vun der Famill Gira an dobäi och nach den Hunn am Kuerf. Seng 3 grouss Schwëstere Maisy, Lucie & Jeanne ware geckeg mat him an hunn hien no Stréch a Fuedem verwinnt. D'Maisy Jacoby-Gira erënnert sech: „Hie krut esouguer eng fuschnei Kutsch, déi mir extra bei de Glaesener (déi fréier Quincaillerie,) op Réiden siche waren. Mee hie war nit laang Puppelche bliwwen. Eise Camille war en immenst waakregt Kand. Als Bouf huet hien der och alt gestiicht. Ech héieren een Noper haut nach, wann e sot: „Oooh wat ass dat en Hond!“ Soubal hien d'Hausaufgabe vum Schoulmeeschter Scholer fäerdeg hat, gouf an der Gaass geraibert.

Mir Gesëschter ware schonn all aus dem Haus, wéi de Camille am Lycée wor. 1976 koum dunn ee Schicksalsschlag nom aneren. D'Mamm ass während der Mëttesrascht duerch en Häerzinfarkt gestuerwen. Dat hat eis all terribel am Häerz getraff. Zemools de Papp huet uerg gelidden, hie war sou traureg an aarmséileg an huet d'Mamm terribel vermësst. Knapps ee Joer drop ass hien och vun eis gaangen, am jonken Alter vu 60. Eise Camille war grad op der Première an op ee Schlag ouni Elteren. Duerno huet hie kuerz bei menger Schwëster gewunnt, ass awer dunn nees heem op Biekerich geplënnert. Während de Camille als Fluchlotse um Findel agestallt war, huet hien alt 3 Schichte geschafft. Hie war deemools schonn immens fläisseg an engagéiert. Dat huet de Camille vum Papp, an dat Soziaalt vun eiser Mamm. Den Dëschtentnis war säin Dada an awer och de Gesank. Dowéinst ass jo och op sengem Begriefnis den Hexemeeschter gesonge ginn. Dat Lidd hat hien immens gär. Am meeschten houfreg war ech, wéi hie Buergermeeschter ginn ass - e grénge Buergermeeschter! 'T huet awer och wéigedouen, datt d'Mamm an de Papp dat nit erlieft hunn.“

Vum Kolléisch an de Meedercherslycée

De Camille huet missten vum Kolléisch an de Meedercherslycée wiesselen. Nit gären awer well hien onbedéngt eng A Latäin maache wollt. En ale Schoukolleeg erënnert sech, Ari Arrensdorff: „De Camille hunn ech 1975 am Lycée Robert Schuman kennegeleiert. (...) An der Lycéeszäit hounge mer oft zesummen, sief et a Caféen um Lampertsbiere, wéi den ale Westeschgaard, oder och op der Plëss. Hei erënnere ech mech, dass mer eng Kéier bei beschtem Wieder op der Plëss souzen an de Camille grad seng Klensch zerwéiert krut hat. A just wéi e wollt drénken, huet et „plitsch“ a senger Klensch gemaach, an d'Dauf iwwert eis ass séier fortgeflunn. Hilarité générale. De Camille huet genau sou häerzlech iwwert dës Dauwen-Inkontinenz gelaacht, wéi mir alleguerten och. Keng Spuer vu Roserei oder Opreegung. Nei Klensch a weider. Duerno hunn ech de Camille aus den Ae verluer (...) Enn 2010 hunn ech de Camille erëmgesinn. Et war en Informatiounsowend zu Éiter, wou de Camille, zesumme mam Claude Adam a mam Fränz Bausch, am Virfeld vun de Gemengewalen, hir gréng Politik erkläert hunn. Herno beim Patt, hunn ech mam Camille bannent enger Stonn, 30 Joer Liewens-

geschicht ausgetosch, a mer hunn Tréinen iwwert eis gemeinsam Souvenire gelaacht. (...) Bedéngt duerch d'politesch Aktivitéit hunn ech dunn de Camille nees méi oft begéint. Virun allem och wéinst der Gemengepolitik, wat jo säin Dada war. Ech hu mech ëmmer op d'Sitzung no der Sitzung gefreet, well et waren ëmmer d'Diskussioun mam Camille, di Spaass a Freed gemaach hunn. Hien hutt ni Argumenter, di hien net gedeelt huet, vum Dësch gewëscht. En ass drop agaangen, och wann hien net där selwechter Meenung war, an ëmmer am Respekt vum Diskussiounspartner. „T ass einfach net ze gleewen“ huet e gesot, wann näischt mi gaangen ass oder wann d'Argumenter vun der Géigesäit mat den Hoer erbäigezu waren.

D'Kierch bleift am Duerf

D'Famill Gira war streng kathoulesch an de Camille ass och all Dag während der Primärschoul um 7:15 Auer an d'Mass gaangen. De Camille war och am Kierchechouer an ass sou laang an d'Mass gaangen, wéi seng Eltere gelieft hunn, ganz einfach aus Respekt, sou seng Schwëster Maisy. Duerno ass hien nit méi gaangen. Dem Camille seng Ausso zur Kierch: „Ech hunn näischt géint Kierch, awer eppes géint déi Handlanger, déi do schaffen!“ Mat senger Schwëster Jeanny sinn si de Monni an Indien besiche gaangen. De Pater Bouché huet, zesumme mat der Mutter Theresa, zu Kalkutta geschafft. D'Mutter Theresa huet dem Camille e Su an de Grapp gedréckt a gefrot, ob hien deen nit fir si kéint zu Moskau (Tëschestopp Fliger) op de Buedem leeën. Si wor fest dervun iwwerzeegt, datt iwwerall do, wou de Su de Buedem beréiert, en neit Heem géif opgoen. Dës Rees huet de Camille definitiv markéiert. Spéiderhin huet hien als Buergermeeschter vill ONGe mat Subsiden ënnerstëtzt, ënner anerem mat 0,7% vum Budget vun der Gemeng Biekerich.

Eng léif Anekdote wouss den Nico Kraus ze zielen, Sekretär vum Kanton Réiden: „Ech si séier an d'Gemeng Biekerich eragesprongen, fir e puer Ënnerschräfte vum Camille ze kréien. Am Sëtzungssall souzen de Bëschof mam Generalvikar. 'T gong ëm eng Solaranlage um Daach vun der Kierch ... Ech hat proposéiert, zu engem spéidere Moment erëmzekommen an de Camille sot: O Mamm neen, komm eran, déi hunn Zäit, déi Hären do waarden op d'Éiwegkeet!“

De Veräinsmensch Mir ginn nach nit heem

Chorale, Theater, Dëschtennis, Millen asbl, Handball, ... de Camille war e Veräinsmensch duerch an duerch.

Den Albert Brauch, President vun der Entente des Sociétés Biekerich erënnert sech: „Mir hu vun der Chorale aus reegelméisseg Theater gespilt. De Camille war eise Regisseur a mat dee beschte Schauspiller, dee mir haten. Genial. Esou leidenschaftlech bei der Saach. Hie konnt och seng Stëmm verstellen an anerer no-maachen. Dann huet ee gemengt, 't wier déi Persoun. Wann hien héich Perséinlechkeeten nogemaach huet, konnt mir nit méi ... Einfach immens! No de Reuniounen, Prouwen oder Versammlunge war nach laang nit Schluss. 'T koum och éfters vir, datt mir op Arel gefuer sinn, da war do zou. Heem? Op kee Fall. Dann ass um 6 nach eng Spaghetti gekacht ginn.“

Nit mat mengem Duerf!

Geschicht war dem Camille säin Dada. Vu jonkem Alter un. Seng Fra Simone dozou: „De Camille huet schrecklech gär gelies, gesongen, Theater gespilt, gefeiert a war och ëmmer kulturell interesséiert. Mir waren a kenger Vakanz ënnerwee, ouni datt hien sech mat der lokaler Geschicht & Kultur beschäftigt hat.“ Déi eege Geschicht war, zu Jugendzäite vum Camille, an der Heemecht Biekerich an Émgéigend amgaangen ausgeschluecht ze ginn. Massewuer huet dat ersat, wat duerch Handwierk do stoung. Den „ale Krëppeng“ ass un déi belsch Frippercher verkaaft ginn. Alles wat zum Patrimoine gehéiert huet, ass lues awer sécher verschwonnen. Eng Mauer hei, e Gebai do, Miwwelen, Aarbechtsgeschier, ... dat war dem Camille en Dar am A. Hien huet fréi erkannt, datt, wann nit eppes geschitt, alles bei der Däiwel geet an d'Awunner an d'Stied fortlafen. Seng Heemecht gétt keen Dortoir! Sou war et och nit verwonnerlech, datt hien direkt bei der Grënnung vu „Les amis de l'histoire“ derbäi war. Eng éischt Ausstellung „Duerfentwécklung“ iwwert de

Patrimoine gouf organiséiert, mat Panneau „vorher-nachher“. Dorops hin hunn nees d'Leit ugefaangen d'Saachen ze halen.

An engem belschen Interview mat „du côté des pros“ (www.daily-motion.com/video/xapkha) erkläert de Camille: „Je suis né dans ce village, j'ai passé ici toute mon enfance, ma jeunesse. J'étais actif dans des clubs sportifs et culturels. Moi je voulais rester ici! Je vis toujours dans ma maison natale, je suis très enraciné. En 1970 mon village se mourait et j'ai eu peur que mon village natal n'existerait plus. C'était ma première motivation en 1982 de me porter candidat à l'âge de 23 ans. Je suis devenu orphelin à 18 ans. J'ai perdu ma mère à 17 ans et mon père à l'âge de 18 ans, et bien sûr que peut être j'ai pris des responsabilités dans ce village et dans la vie plus tôt que quelqu'un qui est encore à l'hôtel maman à l'âge de 25 ans.“

En Ausléiser fir an d'Politik ze goen: Den Dëschtennis!

Wat hat de Camille beweegt, an d'Politik ze goen? Dat huet en eemol beim Patt dem Ari Arrensdorff verrodde: „Hien huet ëmmer Dëschtennis gespilt an d'Matcher sinn an engem Sall hannen an engem Café gespilt ginn. Dat war net ëmmer evident, an dunn huet de Veräin, de Camille natierlech virop, di Gemengeresponsabel vu Biekerich gefrot, ob si net kéinten an der aler Molkerei spillen, déi der Gemeng géif gehéieren. Dëst Gebai géif sech duerch déi mi héich Plaffongen a méi grouss Fënstere vill besser fir den Dëschtennis eegnen, wéi en Hannerzëmmer an engem Café. D'Äntwert vun de Gemengepäpp huet net laang op sech waarde gelooss. Neen, dat géif net goen, well si géife jo do mat Ball op Dëscher spillen, da misst d'Gemeng all gudden Dag d'Glas an de Fënstere ersetzen, well déi duerch dat Ballspill zu Broch gaange wieren. Du sot de Camille sech: Wann dat de Raisonement an d'allgemengt Wëssen ass vun deenen, di an der Gemengepolitik Decisiounen huelen, an domadder eist Liewe bestëmmen, da gétt et héich Zäit, dass sech eppes ännert, an dass ech selwer aktiv ginn ... Vun do un huet de Camille, mat senger politescher Aktivitéit um Gemengenniveau an an der nationaler Politik, Geschicht geschriwwen.“

Dem Camille seng Oppenheet vis-à-vis vun allem Neien huet et him erlaabt nei Iddien a Konzepter anzesaage wéi ee Schwamp. Wéi ee gudde roude Wäin - am Camille sengem Fall awer schwiefelfräien - hunn dës Iddie misse räifen. An hei ass de politesche Fuuss beim Camille zum Virschäi kouw. Thierry Lagoda, aktuelle Buergermeeschter vu Biekerich a President vum Kanton Réiden: „De Camille hätt et sech net erlaabt mat engem neie Projet ze kommen, wann dësen net schonns bis zum Schluss duerchduecht gewiescht wier. Sou hu mir Politikerkolleegen hie kannt, fir all Sitzung virbereet an d'Dossier'en bis am Detail duerchstudéiert. Als jonke Schäfte hunn ech vun 2011 bis 2013 mol éfters misse Léiergeld ginn, wou ech an Dossier'en net dem Camille senger Meenung war. Bei him hunn ech geléiert, datt een seng Iddie muss propper argumentéieren, am beschte mat Zuelen ënnerluecht. Dir gesitt, net nëmme an der Chamber huet de Camille gare gestriden, och am Biekericher Schäfte ass et heiansdo méi héich hiergaangen. An trotzdeem huet een sech ëmmer erëm gare fir de nächste Schäfte erëmgesinn, wéll ee wosst, datt de Camille Sträit net als perséinlech Attack gesinn huet, mee als Méttel fir eng lieweg Diskussioun.“

Eng geckeg Wett? Energieautonomie fir 2020

„C'était pas très facile de parler d'écologie au début des années 80 dans une commune rurale conservatrice!“ sou de Camille an engem Interview op France 24 am Joer 2008 (https://www.youtube.com/watch?v=KHbEJYgh_5M). Awer seng Taktik huet zum Erfolg gefouert. An engem weideren Interview beschreift hie wéi: „Meine politische Laufbahn habe ich in der Umweltbewegung begonnen und dabei gelernt: Voraussetzung für eine erfolgreiche Politik ist die Bürgerbeteiligung. Bevor ich in meiner Heimatgemeinde aktiv wurde, sah Politik für mich meistens so aus: Es geschieht nichts, und wenn, dann im stillen Kämmerlein. Als Bürgermeister von Beckerich wird Partizipation bei mir daher großgeschrieben. Ich möchte die regionale Zusammenarbeit verbessern und setze mich für eine Territorialreform ein. Die größte politische Herausforderung ist für mich der Klimaschutz...“ Ugefaangen huet den Drang fir d'Ëmwelt ze schützen, mam geplangte Bau vun der Atomzentral zu Cattenom an och de Plang, fir weider Héichspannungsleitungen am Kanton Réiden opzerichten. Dat war, an den Ae vum Camille a senge Frënn, deen absolut falsche Wee. De Stroum sollt nit promovéiert ginn, mee 't sollt éischer opgekläert ginn, wéi ee manner verbraucht.

Aus där Iddi eraus sinn eng jett Projeten entstanden: Den Energieatelier an den Energiepark mat enge sëllegen Oplklärungscampagnen, ewéi de „Komm Spuer mat“ & an de „Komm fuer mat“. De Camille war Member beim Mouvement Écologique, an zesumme mam Marco Schank op der Lëscht vun den Ekologisten fir den Norden, eng vun de 4 grénge Parteien, déi bei de Chamberwale vum 18. Juni 1989 ugetruede sinn. 1993 ass de Camille du Member vun deene Grénge ginn a gouf 1994 op hirer Lëscht an d'Chamber gewielt.

Säi Liewenswierk baséiert op 3 Piliere: Klima- an Ëmweltschutz, respektiv d'Promotioun vun den ëmweltfrëndlechen Energien, d'Stäerkerung vun der regionaler Economie, a ganz wichteg: der Biergerbedeelegung. Sou hat hien sech zum Zil gesat, fir 2020 mat der Gemeng Biekerich komplett energieautonom ze sinn. Hien ass do, wéi sou oft, ausgelaacht ginn. Awer dat war him egal. An Aarbechtsgruppen huet hien de Gemengerot, d'Bierger an d'Bauern un engem Dësch versammelt, op Aenhéicht mat vill Leidenschaft a Wëssen erklärt an iwwerzeegt, an zesumme sinn dunn eng sëlleg innovativ Moosname geholl ginn: Eng gemeinschaftlech Biogasanlag, gemeinschaftlech Photovoltaikanlagen op de kommunalen Diecher, e Nahwärmenetz, kommunal Subside fir nohalteg Energien, an nach villes méi ... Sämtlech Efforten, déi gemeinsam duerch seng driiwend Kraaft entstane sinn, hunn der Gemeng an dem Kanton Respekt um nationalen an internationalen Niveau verschafft. Villäicht huet d'Gemeng déi komplett Energieautonomie fir 2020 nit ganz erreicht, awer s'ass ganz no drun, a gouf och 2019 nees mat Gold ausgezechent op den European Energy Awards.

Dem Camille seng Millen

Dozou den Albert Goedert, aktuelle President vun der Millen asbl: „D'Renovatioun vun der Biekericher Millen ass symptomatesch op villen Niveauen, fir dem Camille seng Aart a Weis virzegoen. 1996 keeft d'Gemeng Biekerich d'Mille fir de Patrimoine z'erhalen, an huet domat eventuelle Promoteursprojete virgegraff. Dunn ass direkt en „Toutes-boîtes“ un d'Bierger verdeelt ginn: „... Mir ginn den nächste Samschdegmueren d'Mille kucken. No der Visitt setze mer äis zesummen, fir ze kucken, wat mer domat maachen!“ Dat wat bei där Ronn erauskomm ass, ass a groussen Zich och dat, wat haut do steet: Eng Plaz, wou d'Leit sech begéinen, fir z'essen, ze drénken a fir Versammlungen ofzehalen. Eng Plaz fir Patrimoine, Natur, Energie, Kultur, Konscht an doucen Tourismus. D'Millen ass symbolesch fir Biekerich geschter an haut:

- D'Energieproduktioun: Fréier alternativ, haut e Virbild
- D'Holznotzung: Fréier Seeërei, haut Holzackschnitzel fir d'Nahwärmenetz
- D'Waasser: Fréier undreiwend Kraft, haut Mineralwaasser am Krunn an an der Fläsch.

Du koum 2000 dee wonnerbare Sonneblumenprojet vum Josée Bourg, wou haut nach driiwver geschwat gëtt. Onvergiess och dem Giesenesch Heng säin Indianerkapp an dem Adrien Ewans seng Sonneblumefelder! De 6. August 2000 dunn d'Sonneblumefest op der nach nit renovéierter Millen: „Hei ass et esou schéin, dat muss esou bleiwen“ hunn deen Dag vill Leit gesot. Dat gouf duerno de roude Fuedem vun der Renovatioun. Dem Camille war bewosst, datt Zäit e wichtege Facteur ass. Hie wusst, wéi eng Projete solle séier virgedriwwen ginn, a wéi eng mautsche mussen. Et huet deemno bis 2006 gedauert, bis d'Renovatioun vun der Scheier fäerdeg war, a bis 2011, bis de ganze Site prett war. Hie wusst och, datt a Bëtong (hei al Steng) investéieren nit dat Wichtigst ass: Et muss an de Mënsch investéiert ginn! Duerfir war hien 2004 Initiator vun der Grënnung vun der d'Millen asbl mam Zil, eng Struktur ze schafen, déi d'Mille mat Liewe féllt. Séier ass och eng Konventioun mat der Gemeng entstanden, déi der Asbl et finanziell erlaabt, professionell Leit dofir z'engagéieren. Bis 2013 war de Camille och mat Häerz a Séil President vun der Millen asbl. Duerfliewen an engem schéinen, historeschen Kader, matten an der Natur, wou sech d'Begeinen, d'Schaffen an d'alternativ Energie zënter Joerhonnerten doheem sinn an och weiderhi bleiwen - dofir huet de Camille hei gesuert. Op der Millen entseet elo och de „Camillesgaart“, him zu wuelverdénkten Éieren.“

De Camille a säi Beki

De Max Hilbert leed d'Geschécker vun der a.s.b.l De Kär zu Biekerich op der Millen. E gött vun eis och de Beki-Max genannt. Hei wéi et zum Regionalgeld koum, Max Hilbert: „De Camille hat mech vum éischte Moment un impressionéiert. Ech war 2012 éischter zoufälleg gewuer ginn, dass den Député Maire vu Biekerich géif driwwer nodenken, eventuell ee Regionalgeld anzeféieren. Well ech d'Iddi genial fonnt hunn, hat ech him eng E-Mail geschéckt fir d'Virdeeler vun engem Regionalgeld ze beschreiwen an hien domadder ze encouragéieren d'Saach och wierklech ëmzesetzen. An engems hat ech ugebueden, als Volontaire un der Entwécklung vum Regiogeld matzeschaffen. Et hat keng zéng Minutte gedauert, dunn huet mäin Handy geschellt: „Camille Gira hei“. „Kënnt Dir muer bis op d'Biekericher Gemeng kommen ...“ Ech war reegelrecht erféiert. Ech hat net gemengt, dass wann een engem Politiker eng E-Mail schéckt, direkt eppes geschitt. Mä hie war och keen normale Politiker.

Him war et esocht mat där Saach an ech war beandrockt iwwert ee Mënsch, deen eng nei Iddi kenneléiert, se analyséiert a wann en se fir gutt befénnt, direkt ëmsetzt. D'Nohaltegkeet, mat hiren dräi Beräicher Ekonomie, Ekologie a soziaalt Zesummeliewe war him ëmmer wichteg. A wéi hien ugefaangen hat, sech mam Thema Regionalgeld ze beschäftegen, huet hien erkannt, dass de Geldsystem selwer, also d'Aart a Weis wéi d'Geld opgebaut ass, de Contraire vun enger nohalteger Entwécklung bewierkt. A well een dese globale System net esou séier geännert kritt, huet hien a senger Heemechtsregioun ee regionale Projet ëmgesat. „Small is beautiful“ huet hien oft an deem Kontext gesot an hie war iwwerzeugt, dass den nohaltegen an innovative Réidener Kanton mat senger Bierger déi ideal Regioun hei am Land wier, fir ee Regionalgeld ze lancéieren.

Just mam Numm Beki war hie guer net averstanen, well et ze vill u Biekerich géif erënneren. Mä d'Prozedur war festgeluecht, d'Bierger vum Réidener Kanton konnte Proposé fir den Numm maachen an den Aarbechtsgrupp huet dorausser den Numm gewielt. No gutt zwou Stonnen haarden Diskussiounen, huet hien et dunn akzeptéiert.

Ech hunn de Camille als aussergewöhnleche Leader kennegeleiert, deen d'Leit matrappe konnt. An dat huet et absolut gebraucht bei deemem Projet. De Beki war ee Wagnis. A mir wossten all, ech selwer an d'Member vum Aarbechtsgrupp, respektiv vum Veräin de Kär, dass et kéint eng grandios Blamage ginn. Den Drock war enorm. Et hat een d'Gefill d'ganzt Land kuckt no an déi meescht waarde just drop, dass et schif geet. Zweek Méint virum Lancement vum Beki, hat nach keng Bank an nach kee Betrib ënnerschriwwen fir bei där Initiativ matzemaachen. Just beim Camille hat een den Androck, dass hie guer keng Zweifel hätt. Heiansdo duecht ech, deen huet se jo net méi all, wéi kann een sou een Optimist sinn.

Réischt no enger erfollegräicher Infoversammlung am ALR, bei där gutt honnertfofzeg Leit waren, huet hien d'Mask fale gelooss. Beim uschléissende Patt an der Aler Brauerei huet hien e puer Mol mat der Fauscht op den Dësch gehaen, an haart gesot: „Elo sinn ech mir sécher, dass et klappt! Ech hunn elo awer guer keen Zweifel méi! Déi Saach wäert lafen!“ Et konnt een him ugesinn, wat fir eng enorm Laascht deen Owend vu senger Schëllere gefall war. Réischt du war mir bewosst ginn, dass hie genausou

Zweifel hat a genausou nervös war wéi mir alleguerten. Jidderen huet bei deemem Projet, deen am Ufank och jidderee komplett ënnerschat hat, missen iwwert sech erauswuessen. An dat goug nëmme mat engem Leader, deen deenen aneren d'Angscht hëlt, andeems en seng eege verstoppt.“

De Camille, d’Natur an de Mënsch

De Kautens Paul an de Camille, zesumme mat enger ganzer Ekip Frënn, hunn am Kanton Réiden vill Projeten ëmgusat. Am Mëttelpunkt wor de Naturschutz. Paul Kauten: „Dem Camille seng Beméiungen am Ëmweltberäich ware geprägt vun enger ganzheetlicher Siichtweis op d’Probleemer, déi sech gestallt hunn. Dëst war mat Sécherheet op dem Camille seng Léift a Begeeschterung fir d’Schéinheet vun der Natur zeréckzeféieren. Kee konnt esou dervu schwärmen, wa sech no enger laanger (Aarbechts)Nuecht d’Dageslicht erëm gewisen huet an d’Fiichtegkeet vun der Nuecht, ewéi Wattflacken op der schéiner Landschaft louch. E konnt nach Joren duerno vun esou perséinleche Glécksmomenter schwärmen. Déi natierlech Schéinheet vun der Natur a besonnesch och der Landschaft an eisem Eck, muss eng vu senger super Batterie gewiescht sinn, déi hien ëmmer erëm op een Neits ugedriwwen huet, fir se ze schützen an ze erhalen.

Esou wéi bei der Natur, konnt de Camille sech fir d’Mënsche begeeschteren an a jidderengem dat Schéint a Wäertvollt gesinn. Duercht säin déift an ausgeprägt Gefill a Gespier, fir dat perséinlecht Gléck vu senger Matmënschen, huet hie senger politischer Aktivitéiten, op eng natierlech Aart a Weis, ëmmer och déi néideg sozial Komponent ginn. Säi Saz: „Mer mussen a Mënschen investéieren an nit a Bëtong“, illustréiert dat villäicht op eng flott Manéier. Ouni d’Mënsche kënnen an hirem sozialen Ëmfeld ze begéinen, hätt him och een Deel vum Sauerstoff a sengem politische Marathon gefeelt. Duerfir war d’Veräinsliewe fir hie wichteg, genausou wéi de Passage am Schluppert op de Patt, zesumme mat senger Matmënschen. Wat konnt hie bei deene Momenter mat laachen an a senger Gemeinschaft, no dem ustrengende Politgeschäft, ënnerdauchen. Trotz senger politischer Carrière hat hien ni d’Buedemhaftung verluer, ganz am Géigendeel, en huet se gebraucht a war onglécklech, wann et nit ëmmer méi méiglech war.

Als Chef war him dat Mënschlecht och wichteg an en huet séchergestallt, dass seng Mataarbechter hir Kompetenze konnten entfalten. Professionaliséierung op héijem Niveau war him ëmmer wichteg an en huet se an all deene Jore konsequent weidergedriwwen. A senger Roll als Employeur a Manager vum Gemengebetrib war hien en Naturtalent an hätt, an engem nit politische Liewen, bestëmmt och e geniale Betribschef kënnen ofginn.

Hie konnt och nit nokucken, wann e festgestallt huet, dass et engem nit gutt géif goen an huet sech ongefrot a mat vollem Asaz agemëscht fir ze hëllefen. Et war him onméiglech, fir bei Probleemer passiv ze bleiwen, an duerfir huet e säi perséinlichen onmoossbaren Asaz, nit nëmme fir d’Ëmwelt, mee eben och fir d’Mënsche geleescht.

Et waren och säi Charisma an ëmmer erëm seng Sprooch, mat deenen hien zu Biekerich, an der Regioun, am Land an och ganz vill am Ausland d’Mënsche fir eng besser Welt matgeholl, begeeschtert a motivéiert huet.

Well de Mënsch bei him un eischer Stell stoung, huet hien et och fäerdegbruecht, dat bestoend Lagerdenken ofzeschaffen, mäin Duerf, däin Duerf, en huet déi verschidde Beruffsgruppen a -stänn a seng Initiativen zesummen agebonnen, an doduerch nit nëmmen an der Gemeng, mee an der ganzer Regioun en eemolegt Gemeinschaftsgefill wesentlich gehollef schafen. Esou war et och nit anescht méiglech, dass Chancegläichheet, ob dat elo Mann a Fra oder um sozialen oder schoulische Plang war, fir hien eng prioritär Bedingung, fir d’Schafe vun enger toleranter, nohalteger a besserer Gemeinschaft war.

Wéivill Mënsch de Camille war, huet een erlieft, wann et no den Aarbechtsreunioun op de Patt gaang ass, oder wann ee mol einfach esou konnt mat him privat zesumme sinn. Esou eescht a professionell dat virdru war, ëmsou méi ass hien an dat Lëschtge a Gesselligt gewieselt. Wat konnt ee mat him nuechtelaang laachen, sech ameséieren an eng richtig gutt Zäit hunn. Zanterhier ass ee Stull am Schluppert eidel, wou een all Kéier frou war, fir sech kënnen derbäizesetzen an einfach e puer schéi Stonnen ze hunn. Wat gëtt et eng Sammlung un Erënnerungen, vu memorabelen Dëschtentennisfeieren, iwwe Zeltfester, wou een hien nach a senger voller Gréisst op d’Kläng vu Smoke on the Water gesäit afdanzen, bis zu de Sortien, ganz déif an d’Nuecht, op Arel. Zu Arel ass dann och nach zu ganz spéider Stonn den Eescht erëm agekéiert a versicht ginn, d’Welt ze retten an hien duerfir, ëmmer erëm drunn erënnert huet, dass en déi bescht Iddien no 3 Auer zu Arel hat.“

Keng Iddi war ze verréckt

Et konnt ee mat der verréckster Iddi bei de Camille kommen. Wann hie bis e potentiellen Notze fir d’Ëmwelt, d’Kultur oder dat Soziaalt gësinnt huet, an eng Grimmel Chance erkannt huet, fir dass et eppes kéint ginn huet hien ugepaakt, fir eppes draus ze maachen. Bildlich léisst sech dat wuel am Beschte mat engem onbedeitende Projet illustréieren, déi wuel och eng Kéier am Schluppert entstan ass. Wéi dat fréiert belscht Douaneshaischen zu Uewerpallen zum Verkaf stoung, war d’Iddi entstanen, fir et ze kafen an do eng Belsch-Lëtzebuerger Frittebud anzeriichten. Komplette geckig, mee dat huet de Camille ower nit afgehal. Fir duerno dem Areler Buergermeeschter unzeruffen, fir gewuer ze ginn, wat do méiglech wier. All Stréihalem ass genotzt ginn.

De Camille a seng Jongen

De Camille war och e gudden a lëschtege Familljemember a fir seng Jongen e léiwe Papp. Senge Kanner huet hien säin Engagement erkläert, andeems e gesot huet: „Wa mam Klima eng Kéier alles schif geet, wëll ech net, dass dir mech spéider frot, wat hues du dann deemools gemaach?“ Hei e puer vun den Aussoen, déi de Michel an de Louis um Begrieffnis un hire Papp gerichtet hunn an déi weisen, dass hien och doheem wollt weiderginn, wat hien dobausse gelieft huet:

„Mat wem solle mir da lo streiden? Vu klengem un hues du eis selbststänneg erzunn, eis eisen eegene Wee siche gelooss, mir haten all Fräiheeten.

Du wosst ganz genau wéini s de solls Zäit mat eis verbréngen, bass vill mat eis gereest, hues eis eist eege Land an de Rescht vun der Welt mi no bruecht. Du hues eis gewisen, wat gutt Liewen heescht a mir hu vill flott Stonne bei guddem Iessen a guddem Wäi verbruecht.

Mee och grad an deene schwéiere Momenter huet ee gesinn, wei wichtig dir deng Famill war.

Dankbar si mir dir och, dass du eis scho ganz jonk motivéiert hues fir Sport ze maachen an eis dann och an engem Sportsveräin ze engagéieren, sief et am Handball, am Dëschttennis oder mi spéit och nach am Fussball. Gäre bass du eis op Matcher oder Tournoien ënnerstëtze komm.

Mir sinn iwwerzeegt dovunner, dass d'Leit nach laang un dech denken an dech a positiver Erënnerung behale wäerten. Mir wäerten dech op alle Fall ni vergiessen.

Mir si stolz op dech an op dat wat s de gelescht hues, sief et fir eis, fir d'Simone, fir dës Gemeng, fir dëst Land oder fir dese Planéit. Et war ganz bestëmmt net alles ëmsoss an hoffentlech wäerten deng Iddien a Projeten nach laang nowierken.

Mir si frou fir all Moment dee mer konnte mat der deelen an zesammen erliewen, och wann s de lo op sou eng brutal Aart a Weis a vill ze fréi vun eis gaange bass.“

Komm, maach et wéi de Camille

De Camille hat et verstanen, fir nit ze fäerte fir an d'Leit z'investéieren. De Raoul Clausse sot dozou emol an enger Versammlung: „De Kanton Réiden erënnert mech heiansdo un de Proff „Nukkes“, deen eis emol am Cours gefrot huet: Wat ass den Ënnerscheid tëschent enger gotescher a romanescher Kierch? Ma d'Kréimer-Séilen! D'Epicieren! ... Wa mer just nach rechne wat alles kascht, da kënne mir nit an d'Zukunft investéieren.“

Als Frënn a Bekannten hu mir eis oft gefrot, wou de Camille seng onermiddlech Energie hiergeholl huet, an ob hien nit awer nit vun dëser Welt war? Eng Saach ass sécher, seng Fra Simone huet him massiv de Réck gestäipt a stoung him mat Rot an Dot zur Säit. Hannert engem staarke Mann steet eng staark Fra! Derbäi kouw, datt de Camille perfekt konnt delegéieren. Hien huet seng konkret Iddie lancéiert, an déi richtig Leit motivéiert fir se ëmzesetzen, dëst an eegener Verantwortung, ouni awer jee vun him am Stach gelooss ze ginn. Hie wor ëmmer fir een do, accessibel a present. Seng Mëschung aus Humouer an Eescht wor brillant. Hie wor en eemolegen Dirigent, dee säin Orchester gekonnt zesummegewierfelt huet, an och kee Moment verpasst huet, no ustrengende Prouwen a Concerten, e Patt mat der ganzer Mannschaft ze drénken.

Kommt, hëlleft mat! Loosst eis all derfir suergen, dat d'Musek nit verklängt. Komm, mir spille virun, haart an häerzlech, a suergen och a grad elo, fir couragéis an innovativ Zukunftsmusek!

Besser leben

Dem Camille seng memorabel Ried 2014 - Duerferneuerungspräis

Die Devise „schneller, höher, weiter“ funktioniert nicht mehr. Im Sport stößt der Mensch an seine physischen Grenzen. Rekorde werden, wenn überhaupt, nur noch zentimeter- oder hundertstelsekunden- weise verbessert. Da der Mensch sich nicht gerne eingrenzen lässt, greift er zu unlauteren Mitteln. Mit Manipulation und Doping versucht er sich über seine natürlichen Grenzen hinwegzusetzen. Die Kollateralschäden dieser Methoden kennen wir.

Auch in den westlichen Konsumgesellschaften funktioniert der Ruf nach „immer mehr“ nicht mehr. Auch hier wird manipuliert und gedopt: die Pflanzen werden genmanipuliert, die Wirtschaft mit virtuellem Geld gedopt, Schulden werden auf die nächste Generation verlagert, Wachstum auf Kosten der Menschen im Süden betrieben. Auch hier schlagen das System und der Planet zurück.

Die Schuldenkrise ist 6 Jahre nach ihrer Entstehung nicht ansatzweise gelöst, die sozialen Ungerechtigkeiten heute grösser als vorher, der Klimawandel ist längst Realität und die Roten Listen der vom Aussterben bedrohten Arten werden immer länger.

Sind die Menschen durch dieses verrückte Wachstum denn wenigstens glücklicher geworden? Anscheinend nicht: denn der Drogen- und Medikamentenkonsum steigt beständig, die Selbstmordrate wird immer höher und das Burn-out Syndrom entwickelt sich langsam aber sicher zur Volkskrankheit. Und tatsächlich belegen immer mehr Studien: ab einem gewissen Einkommen führt mehr Konsum nicht zu mehr Zufriedenheit, mehr materieller Wohlstand nicht automatisch zu mehr Wohlbefinden.

Dieselben Studien sagen uns, dass zum guten Leben ganz andere Dinge beitragen: Gesundheit, Sicherheit, Familie, Freunde, eine intakte Natur, und vor allem Zeit, also Müßiggang. Dieser innere Wohlstand bringt uns somit näher ans Glück als die Anhäufung von immer mehr materiellen Gütern. Und doch lassen wir uns von den Marketingleuten treiben, lassen wir uns von ihnen das neueste Smartphone aufschwätzen, obwohl wir das Potential des alten kaum zur Hälfte nutzen.

Es stellt sich die Frage: gibt es überhaupt noch ein Entrinnen aus dem Teufelskreis „mehr arbeiten, um mehr zu verdienen, um mehr zu konsumieren“, eine Erlösung von diesem Stress, den wir uns antun, um mithalten zu können in der großen Casting Show, die da heißt: Konsumgesellschaft?

Ja, meine Damen und Herren, es besteht Hoffnung.

Denn es regt sich Widerstand. Dieser Widerstand findet nicht auf der Straße statt. Er findet in den Köpfen der Menschen statt.

Mehr und mehr Menschen erkennen, dass das „immer mehr“, sie immer weiter von sich selbst entfernt. Mehr und mehr Menschen wollen sich vom Überfluss befreien, sie wollen entschleunigen, aus dem Hamsterrad aussteigen.

Sie wünschen sich mehr Zeit, für sich und für andere.

Sie wollen bewusster, ganz einfach, besser leben.

Aber sie steigen nicht aus der Gesellschaft aus, wie in der 70er Jahren. Nein, sie leben mitten unter uns.

Sie betätigen sich in Transition -Town-Gruppen, sie organisieren Tauschbörsen, rufen Second-Handshops ins Leben, führen Regionalgelder ein. Sie bauen gemeinschaftliche Solaranlagen, genossenschaftliche Windanlagen, und sind Mitglied in Carsharing-Vereinen.

Oder sie sind aktiv in der Dorferneuerung.

Ja, meine Damen und Herren, auch Sie gehören zu den Mitstreitern für ein besseres Leben. Nichts anderes wollen sie für sich und ihre Dorfgemeinschaft.

Ich habe das Glück gehabt, 15 Jahre Mitglied der Jury des europäischen Dorferneuerungspreises zu sein. Ich habe viele Dörfer besucht, von vielen Leitbildern gehört, viele Stärken-Schwächen-Analysen gelesen. Nicht einmal, nicht ein einziges Mal war das Ziel einer Dorferneuerung ein „immer mehr“ an materiellem Wohlstand. Nein, immer war das Ziel ein gutes Leben, in einer intakten Landschaft und einer funktionierenden Gemeinschaft.

Und tatsächlich hat der ländliche Raum a priori viele Trümpfe in der Hand, um die angesprochenen menschlichen Bedürfnisse zu befriedigen.

So lässt es sich doch gesünder leben bei reiner Luft, sauberem Trinkwasser in ruhiger ländlicher Umgebung als im Smog verlärmter Städte.

Ist das eingebettet sein in eine Gemeinschaft nicht eine bessere Sicherheitsgarantie als die beste Alarmanlage?

Wenn es eng wird, ist die beste Bürokratie nur halb so viel wert wie ein hilfsbereiter Nachbar.

Stellen Sie sich vor, auf dem Dorf gibt es tatsächlich noch Kinder, die wissen, dass die Milch von der Kuh kommt, und nicht aus dem Supermarkt.

In der Dorfgemeinschaft ist der Mensch nicht nur „homo consumens“ sondern erfährt, dass er oder sie ein soziales Wesen ist.

Auch wenn der Lebensrhythmus nicht mehr von den 4 Jahreszeiten und der Kirchenuhr bestimmt wird, so sind wir doch noch ein Stück weit entfernt vom Stechuhrtakt der Städter.

Aber warum erzähle ich ihnen das alles! Denn wenn sie heute hier sitzen, wissen sie das ja alles schon längst.

Und dass sie hier sitzen, bedeutet ja nicht nur, dass sie zu den Pionieren im Bestreben um ein besseres Leben gehören, sondern zu den Vorbildern auf diesem Weg.

Dann haben sie selbst erlebt, welche Dynamik beim Entwickeln einer gemeinsamen Vision entsteht, wieviel Spaß es macht Wirklichkeit zu verändern, wieviel Lust auf Gemeinsinn man spürt, ja, wieviel Glück Menschen beim Erreichen gemeinsamer Ziele empfinden.

Trotzdem sollten wir nicht naiv sein. Wir sollten uns auch nicht auf unseren Lorbeeren ausruhen.

Denn mit der nötigen Distanz und einem kritischen Blick, sehen wir dass auch im ländlichen Raum nicht alles Gold ist was glänzt, dass in vielen Dörfern die Gemeinschaft Risse bekommen hat, dass ganze Regionen weiterhin mit massiven Strukturproblemen zu kämpfen haben.

Deshalb können wir die Hände nicht in den Schoß legen, wir sollten unsere Arbeit in der Dorferneuerung ständig hinterfragen.

Um die Dörfer für die Zukunft zu wappnen sehe ich 3 Prioritäten:

1) Wir müssen Toleranz zur obersten Maxime machen

Es wird nicht reichen, Traditionen zu bewahren, nein wir müssen uns öffnen für Neues.

Wir müssen die soziale Kontrolle im Dorf soweit lockern, dass sie nicht mehr als Belastung empfunden wird.

Toleranz ist wichtig, damit junge, gut ausgebildete Menschen ihre Kreativität auch auf dem Dorf entwickeln können.

Toleranz ist nötig um jungen Frauen die Entwicklung ihrer eigenen Lebensentwürfe zu ermöglichen.

Toleranz ist eine Voraussetzung, um fremde Menschen nicht als Gefahr, sondern als Chance und als Bereicherung für die Dorfgemeinschaft zu empfinden.

Zukunftsforscher behaupten, das 21. Jahrhundert werde den kreativen Menschen gehören. Kreative startups lassen sich nur in einer toleranten Umgebung nieder, gedeihen nur dort wo es gesellschaftliche Freiräume gibt, entwickeln sich nur dort, wo es Respekt vor unkonventionellen Lebensentwürfen gibt. Lasst uns solche Biotope auch in unsern Dörfern pflegen.

2) Wir müssen Resilienz aufbauen

Wir dürfen wir uns nicht der Illusion hingeben, dass weltweite Entwicklungen wie Klimawandel, Energieknappheit oder Ressourcenmangel einen Bogen um die ländlichen Räume machen werden. Deshalb sollten wir Resilienz, also gesellschaftliche Robustheit, aufbauen, um bei eventuell hereinbrechenden Katastrophen vorbereitet zu sein.

Dazu gehören die Wertschätzung manueller Kompetenzen, der Aufbau einer autonomen Energieversorgung, die Verbesserung lokaler Selbstversorgungsmuster und die Stärkung der

gemeinschaftlichen Solidarität. Ohne das Vermitteln von oralem Wissen zu vergessen.

Der Volkswirtschaftler Niko Paech schreibt. „Souverän ist nicht, wer viel hat, sondern wenig braucht“.

Lassen Sie sich also nicht vom Konsumrausch der Städter blenden, sondern vertrauen sie den Tugenden der Subsistenzwirtschaft.

3) Wir müssen uns vernetzen

Niemand wird die Globalisierung mehr aufhalten. In diesem weltweiten Konkurrenzkampf wird der ländliche Raum nur überleben, wenn er sich vernetzt.

Die Dorferneuerung sollte sich vernetzen mit Bewegungen wie Transition-Town, Slow-Cities oder Klimabündnis. Wir können sehr viel von urban gardening- oder share-economy- Initiativen lernen.

Der Kontakt zu Bürgerinitiativen im Süden kann uns lehren wie man mit „Weniger“ besser leben kann.

Und selbstverständlich wird in Zukunft der Austausch zwischen den Dorferneuerungsinitiativen in den verschiedenen Ländern wichtiger denn je sein. Sie haben hier in Vals die einmalige Gelegenheit Kontakte zu Gleichgesinnten zu knüpfen. Profitieren sie davon bis spät in die Nacht davon.

Meine Damen und Herrn, fahren sie also nach Hause mit der Erkenntnis, dass sie nicht alleine sind in ihrem Bestreben in ihrer Gemeinschaft ein besseres Leben zu gestalten.

Kehren sie sie heim mit neuem Mut den eingeschlagenen Weg konsequent weiter zu gehen.

Gehen sie zurück in ihre Dörfer und stecken sie andere Menschen mit dem „besser leben-Virus“ an.

Merci villmoos!

SLOW REESEN AM WËLLE WESTEN

Mir gi slow – D’Konzept vum Slow Tourismus an der Regioun Atert-Wark. Vum sougenannte „Slow Tourismus“ héiert a liest een ëmmer nees. Mee wat genau stécht hannert dësem Begrëff a wéi wëlle mir, als Regioun Atert-Wark, dëst Konzept bei eis ëmsetzen?

Sech Zäit huelen, a sengem eegenen Tempo reesen, bewusst genéissen an intensiv erliewen. All dës Begrëffer sti fir d’Konzept vum „Slow Tourismus“, mat deem mir eis als Rees-Destinatioun Atert-Wark identifizéiere wëllen. Mir wëllen eise Besucherinnen a Besucher Entspannung amplaz vun Uspannung bidden, Erhuelung amplaz vu Leeschtung. Mir schaffen dorops hin, authentesch a nohalteg Openthalter bei eis an der Regioun unzebidden, bei deenen eis Gäscht ofschalten a sech eng Paus vum Alldags-Stress gënnen kënnen. Si sollen d’Méiglechkeet kréien, eis regional Kultur kennen a verstoen ze léieren. Dëst mat Hëllef vun eisem historisches Patrimoine, esou wéi eise ville charmante Legenden a Seeërcher.

D’Konzept vum „Slow Tourismus“ passt perfekt an den typesch ländleche „Wëlle Westen“ mat senger idyllescher Natur, dee vun innovativen a nohaltegen Iddi’en a Projet’en gepräägt ass. De Kanton Réiden an d’Gemeng Mäerzeg lueden zum Entspannen an Entschleunegen an. Eis Touristenzilgrupp ass op der Sich no neien Andréck, regionale Partikularitéiten an authentesch Erlebnesser. 2019 gouf am Kader vum LEADER-Projet „Slow Tourismus Atert-Wark 360°“, an Zesummenaarbecht mat der éisträichescher Tourismusmarketing-Agentur „Saint Elmo’s“, ee Leitfade fir d’Tourismusentwicklung vum „Wëlle Westen“ am Guttland ausgeschafft. An aktuell schaffe vill engagéiert professionell a fräiwëlleg Acteuren un enge sëllege Projet’en fir d’Konzept vum „Slow Tourismus“ bei eis ëmzesetzen.

Mir sinn och transnational am Verbond mat anere Regiounen an Europa „slow“ ënnerwee am Projet SlowTrips

Eise Gäscht besonnesch, authentesch an nohalteg Erlebnesser bidden, dat ass d’Zil vun dësem transnationale LEADER-Projet. Zesumme mat engagéierte regionale Partner schafft den Tourismusverband Zentrum/Westen an der Entwicklung vun attraktive SlowTrips-Offeren. Nieft den Acteuren aus Lëtzebuerg bedeelegen sech och Regiounen aus Italien, Éisträich, Däitschland, Litauen a Schweden un dësem Projet. D’Philosophie vun den ausgeschaffte „SlowTrips“-Offere besteet aus extra op d’Destinatiounen ugepasste Wäerter, wéi dem Kontakt zur lokaler Bevëlkerung, dem Geschichten-Erzielen an der Erfahrung, zesummen eppes ze léieren.

Dir braucht Iech och net méi all ze laang gedëllegen, éier Dir déi éischt „SlowTrips“-Erlebnesser bei eis an der Regioun erliewe kënnt. Am Fréijoer 2021 nämlech wäerten déi éischt Offere reservéiert kënne ginn. Wéi eng vun eise flotten touristesche Sitten hei matmaache wäerten, bleift de Moment nach ee Geheimnis. Dir hutt jiddefalls eppes, wourop Dir Iech nächst Joer an doriwwer eraus freeë kënnt!

Een Abléck an dese flotten europäeschen Projet kritt Dir um Site www.slowtrips.eu (voraussichtlich ab Mitte August mit neuem Layout online). An enger éischter Phase kënnt Dir do déi verschidden Partner-Regiounen entdecken. An enger 2. Phase wäerten da konkret Offeren um Site ze gesinn a buchbar sinn.

Kuerz Qualitéitswanderweeër – Slow spadséieren

Entspant Spadséieren am plaz vun ustrengendem Wandern. Zesumme mam LEADER Atert-Wark, LEADER Lëtzebuerg West a weidere regionalen Acteure schafft den Tourismusverband Zentrum/Westen un engem Konzept fir kuerz Qualitéitswanderweeër bei eis an der Regioun. Am Géigesaz zu aneren touristesche Regiounen a Lëtzebuerg, wëll d'Guttland sech net mat engem längere Qualitéitswanderwee vu méi Etappe vermaarten. Mir passen eis Wanderweeër un eis Haaptzilgrupp un, a leeën de Fokus op kuerz Spadséierweeër, déi fir all naturbegeeschtert Persoun eng Paus vum Alltagsstress versprochen.

Heifir ginn eis bestoend Wanderweeër unhand vun engem ausgeschaffte Krittäre katalog opgewäert, an eng kleng Rei ausgewielte Weeër soll vum Europäesche Wanderverband als Qualitéitswanderweeër ausgezeechent ginn. Domadder kann d'Regioun Guttland sech mat dësem Projet als Pilotregioun fir een europäesche Label „Leading Quality Daywalks – Best of Europe“ recommandéieren.

Ären Dagesausflich an der Natur wäert also näischt méi am Wee stoen an Dir kënnt Iech op flott inszenéiert Spadséierweeër an eiser Regioun freeën.

KLEVER – Slow iwvernuechten

Nieft eisen „Slow“-Erliefnisser, wëlle mir eise Gäscht och „Slow“-Iwvernuechtungen ubidden. Dowéinst gouf dëst Joer och ee neie LEADER-Projet gestart, bei dem d'Regioun Atert-Wark un engem Konzept schafft, fir „Kleinvermieter“ bei eis an der Regioun z'ënnerstëtzen. Scho bestoend touristesch Hebergementer a nei Projet'en déi entstinn, gi betreit an ënnerstëtzt an hirer Vermaartung. D'Zil ass mindestens 10 där „Slow“-Hebergementer bei eis an der Regioun aktiv bewerben ze kënnen.

Dir hutt selwer Loscht Iech am touristeschen Iwwernuechtungsberäich selbststänneg ze maachen? Dann zéckt net, den TouristInfo Atert-Wark ze kontaktéieren, fir weider Informatiounen ze kréien. Mir si gär fir Iech do!

SlowMo – Slow Mobilitéit

Fir de „Slow“-Openthalt ofzeronnen, schaffe mir un engem Konzept, deen et eise Gäscht, an och Awunner erlaabt, sech sécher a flexibel mat doucer Mobilitéit an eiser Regioun bewegen ze kënnen: stressfräi un- an ofreesen, sech mam ëffentlechen Transport, mam Vélo an ze Fouss an der Regioun vun A op B deplacéieren, a sech keng Gedanken ëm säi Gepäck oder seng Réckrees maache mussen.

Mir wäerte versichen Iech an eise Gäscht dee perfekte Openthalt am Guttland ze bidden.

Wéi Dir liese kënnt, si mir mat vollem Engagement am Gaang, eis Regioun touristesch weider opzebauen. Nieft den uewegenannte Projet'en, wäerten Iech an den nächste Méint a Jore weider flott „Slow“-Offere begéinen, déi et Iech erlabe wäerten, eis Regioun aus engem anere Bléckwénkel kennenzelieren.

Guided Summer Tours 2020

Entdecken Sie die geführten Sommer-Besichtigungen in der Region Atert-Wark, organisiert vom regionalen Tourismusverband Zentrum/Westen Luxemburg in Zusammenarbeit mit den Akteuren vor Ort!

- > Während der Sommersaison vom 20. Juli bis zum 29. August
- > Kostenlose Teilnahme
- > Anmeldung wegen der COVID-19 Pandemie obligatorisch: info@visitguttland.lu T +352 28 22 78 62
- > Das ganze Programm und weitere Informationen unter www.visitguttland.lu

Entdeckt eis nei Websäit!

Loosst Iech inspiréieren, wat Dir alles bei eis an der Regioun entdecken an ënnerhuele kënnt an entdeckt eis Servicer, wéi d'Locatioun vun eise Pedelec E-Bikes an eise flotte kleng Shop mat regionale Produiten!

www.visitatertwark.lu

TouristInfo Atert-Wark

1, am Millenhaff
L-8706 Useldange
T +352 23 63 00 51 28
info@visitatertwark.lu
f @touristinfoatertwark
www.visitatertwark.lu

Öffnungszäiten

Méindes-Freides:
10h-12h & 13h-17h

Am Juli & August ass eise Büro weekends zu den selwechten Öffnungszäiten fir Iech op.

Eis Öffnungszäite gëllen nëmme wann d'Situatioun em de Covid-19 et erlaabt

Guided Summer Tours 2020

Guttland Specials

Freitags

Biekerich
31.07.2020 > 20:30-00:00

Wanderung mam Nicolas Schweicher

LU
Mat Umeldung bis zum 24.07.2020
T 691 510 370 / 371 - info@dmillen.lu

Useldeng
07.08.2020 > 21:00-23:30

**Mat Lanteren an d'Geschicht
vun der Useldenger Buerg andauchen**
LU

Montags

Guttland by night

Rindschleiden - 20:00-21:30
LU

**Eine musikalische
luxemburgische
Zeitreise bei Kerzenlicht
im ländlichen Museum
„Thillenvogtei“**

Dienstags

Guttland for kids

Haut-Martelange - 14:00-17:00
(LU/DE - FR - ...)
Wöchentlicher Sprachwechsel

**Schiefermuseum
Obermartelingen.
„D'Fliedermaartelmaus“**
Rätsel-Geschichte & Workshop

Mittwochs

Guttland for kids

Beckerich - 15:00-16:30
LU / FR

**Mühlenmuseum
in Beckerich.
Achtung es spukt!**

Donnerstags

Guttland Classics

Reimberg - 10:00-12:00
LU/DE/FR

Michel Lucius Museum & Wasserturm

Entdecken Sie alles rund um
den Vater der luxemburgischen
Geologie!

Donnerstags

Guttland by night

Useldange - 22:00-21:30
(LU/DE - FR - ...)
Wöchentlicher Sprachwechsel

Burg Useldingen

Entdeckung des didaktischen
Rundweges um die Burg Useldin-
gen und das Leben im Mittelalter.

Freitags

Guttland for kids

Haut-Martelange - 15:00-17:00
(LU/DE - FR - ...)
Wöchentlicher Sprachwechsel

Schiefermuseum Obermartelingen

1 x Schiefer für die ganze Familie!

GEOCACHING

SAFARI DUERCH DE WËLLE WESTEN!

Wou verstoppen sech eis 10 Kéng? Macht mat bei eiser Safari duerch de Wëlle Westen!

Op enger geheimer Plaz an all Gemeng vum Kanton Réiden si flott Stickeren vu kénge wëllen Déiere verstoppt. Se sinn an engem schwaarzen Tüb dran. Fir se ze fannen, brauchst Du dofir di richtig Kaart, scharf Aen an am beschte e bëssi Energie an de Been! An op kee Fall däerfst du Angscht hunn fir den 10 Kéngen iwwert de Wee ze lafen!

Di richtig Kaart fënns de op www.klima.lu. Hues du di 10 Kéng fonnt, da pech se an d'Bild hei uewendriwwer. Sinn all d'Sticken opgepecht? Endstatioun ass den TouristInfo Atert-Wark zu Useldeng (1, Millenhaff - énnert der Buerg). Do kriss du däi Safari-Diplom iwwerreicht.

Mir wënschen Dir vill Freed an eng grouss Portioun Gléck bei denger spannender Sich!

Gewënnspill
Mir sichen déi schéinste Foto
aus dem Wëlle Westen!

Bis de 15. September

Dir waart op enger Safari am Wëlle Westen
ënnerwee an hutt eng Plaz entdeckt, déi Iech
direkt un d'Häerz gewuess ass? Da schéckt eis
d'Foto op info@visitatertwark.lu. Mat e bësse
Chance sidd Dir de gléckleche Gewënner vun
enger flotter Corbeille mat lokale Produkter!

TOURISTINFO
ATERT-WARK

MAISON DE L'EAU
CONTRAT DE RIVIÈRE
ATTERT
FLUSSPARTNERSCHAFT

Syndicat Intercommunal „De Réidener Kanton“

Mobilitétsatelier 43, Grand-Rue L-8510 Redange/Attert T 26 62 08 01 22 klima@klima.lu www.klima.lu

WOU VERSTOPPEN SECH EIS 10 KÉNG?

Biekerich

Am beschten:
Ze Fouss, MTB

Start & Zil:
Parking Sportshal
Biekerich
3, Jos Seylerstrooss
L-8522 Biekerich

Distanz:
6,7 km, erop: 164 m

Highlights:
Buerunge vun der
Waasserfabrik,
Kapell Kuelebiereg,
Grenzmarken,
Bëschhäischen,
Geméisgaart
Vun der Atert,
Fräizäit-Kom-
plex hannert der
Sportshal mat
enger Skaterpist &
Babyfoot

Ell

Am beschten:
Ze Fouss, MTB

Start & Zil:
Parking
43, Hauptstrooss
L-8560 Rued

Distanz:
7,3 km, erop: 163 m

Highlights:
Ofgeschniddenen
déiwen Dall vun
der Koulbich-Baach,
aarteräich Vegeta-
tioun an deem
Natura2000 Gebitt,
ideal Plaz fir eng
Erfrëschung am
Waasser

Groussbus

Am beschten:
Ze Fouss, MTB

Start & Zil:
Gréiwelserstrooss
(CR306) tëschent
Gréiwels a Grouss-
bus, Feldwee 1,2 km
hannert dem
leschten Haus
vu Groussbus

Distanz:
6 km, erop: 150 m

Highlights:
Grandios Vue
bis a Frankräich,
Fossilien um Wee,
Quellegebitt vun
der Waark

Préizerdaul

Am beschten:
Ze Fouss

Start & Zil:
Rochuskapell,
Rëmmereg, 54, rue
St. Roch L-8614
Rëmmereg

Distanz:
5,4 km (Zeechen
„Autopédestre“),
erop: 126 m

Highlights:
Vill Brécken, aben-
teuerlech Schanke-
griecht (Schlucht),
schéin Aussichten,
a mat bëssi Chance
gesäis de nach de
„Schankemännchen“

Useldeng

Am beschten:
Mam Vëlo

Start & Zil:
Beim Waassertuerm
(Grottstrooss) zu
Rippweiler

Distanz:
9,3 km, erop: 100 m

Highlights:
Al Zuchstreck
vun der Atertlinn,
Musée vun der
Närdener Gare,
360° Panorama
um Stéckelberg
(tëscht Näerden a
Schweech), Grott
zu Rippweiler

Réiden

Am beschten:
Vëlo, MTB

Start & Zil:
Parking zu Lannen
6, rue de Nagem

Distanz:
5,5 km, erop: 150 m

Highlights:
D'Alpen vun der
Réidener Gemeng
an Hueschterter-
gare, mega Aus-
sichten, dat gemit-
terlecht Dierfchen
Lannen

Sëll

Am beschten:
Ze Fouss

Start & Zil:
Häwee Éiner

Distanz:
3,2 km, erop: 55 m

Highlights:
De wonnersché-
inen Dall vun der
Waasserbaach,
Quellen, prächtig
Aussichten, him-
mesch Rou

Rammerich

Am beschten:
ze Fouss

Start & Zil:
Parking bei der
Kierch zu Éischt

Distanz:
4,2 km, erop: 127 m

Highlights:
Geheimnissvoll Ruin
vun der Fléibuerg
Schuerelersschlass,
mini-Duerf Éischt

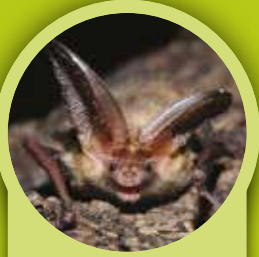
Viichten

Am beschten:
Ze Fouss, MTB

Start & Zil:
Parking 67, rue
Principale L-9190
Viichten

Distanz:
4,4 km, erop: 101 m

Highlights:
Viichten ass
bekannt fir
d'Reimerkultur
(cf. Artikel Mosaik)

Wal

Am beschten:
Ze Fouss

Start & Zil:
Kierch Kéiber,
16, rue Théodore
Welbes L-8822
Kéiber

Distanz:
5,5 km, erop: 176 m

Highlights:
Schéinen Dall
vun der Dierbech,
Statioune vum
Waassersënneswee

Gewässervertrag Attert / Contrat de Rivière Attert

WILDNIS NUTZEN

PROFITONS DE LA NATURE SAUVAGE

Brachliegende Feuchtgebiete sind reich an Brennesseln, Binsen und Weiden und vereinen damit alles was man braucht, um eine sommerliche Delikatesse und einzigartiges Spielzeug selber herzustellen.

Les zones humides en friche sont des endroits riches en orties, en joncs et en saules et réunissent ainsi tout ce qui est nécessaire pour cuisiner des délicatesses estivales et fabriquer des jouets originaux.

Brennessel-Muffins

Brennesseln sind reich an Mineralien und Vitaminen. Entgegen der landläufigen Meinung können sie gut vom Frühjahr bis in den Herbst hinein geerntet werden. Wichtig dabei ist, immer nur die samtig behaarten Sprossspitzen zu entnehmen. Brennesseln finden als schmackhaftes Gemüse in vielerlei Rezepten Verwendung. Eine Auswahl weiterer Brennessel-Rezepte findest Du unter: www.attert.com

Zutaten für ca. 12 Brennessel-Muffins

2 handvoll Brennesseln
1 mittelgrosse Zwiebel
6 Esslöffel Pflanzenöl
½ Tasse Reismilch
Salz
Pfeffer
Ingwer
1 Knoblauchzehe
2 Eier
100 g geraspelter Käse
10 Esslöffel Mehl
Backpulver

Zubereitung

Zwiebel glasig anbraten, mit Pflanzenmilch ablöschen und die grob gehackten Brennesseln hinzugeben. 3-4 Minuten köcheln lassen. Ofen auf 180 Grad vorheizen. Eier verquirlen, Öl, die abgekühlte Brennesselmasse, den Käse und die Gewürze hinzugeben. Mehl und Backpulver unter die Masse heben und in die Förmchen füllen. Etwa 20 Minuten backen.

Muffins aux orties

Les orties sont des plantes riches en minéraux et en vitamines. Contrairement aux idées reçues, elles peuvent être récoltées du printemps jusqu'à l'automne. Il est important de ne cueillir que les jeunes pousses veloutés. Les orties sont employées, comme délicieux légumes, dans de nombreuses recettes. Tu trouveras une sélection de ces recettes sur www.attert.com

Ingrédients pour env. 12 muffins aux orties

2 poignées d'orties
1 oignon de taille moyenne
6 cuillères à soupe d'huile
½ tasse de lait végétal
sel
poivre
gingembre
1 gousse d'ail
2 œufs
100 gr de fromage râpé
10 cuillères à soupe de farine
bicarbonate de soude

Préparation

Faire revenir les oignons, ajouter le lait et les orties hachées grossièrement. Laisser cuire 3-4 minutes. Préchauffer le four à 180°C. Laisser refroidir le mélange d'orties, y ajouter les œufs battus, l'huile, le fromage râpé et assaisonner. Mélanger cette pâte avec la farine et de la bicarbonate de soude et remplir les moules à muffins. Enfourner pendant 20 minutes.

Binsen-Rassel

1. Binsen (lux. Jenken) bevorzugen feuchte bis nasse Standorte. Kennzeichnend sind die runden starren Stengel, die innen hohl sind. Für die Rassel brauchst Du 5 lange, etwa gleich starke Stengel, sowie zusätzlich einen kürzeren Stengel für die Ummantelung des Stiels.
2. Stiel umwickeln und dabei die Enden des kürzeren Stengels in die Wicklung einarbeiten
3. Die 5 Stengel über dem Stiel auseinanderbiegen. Einen Stengel nehmen und über zwei Andere legen. Der folgende Stengel wird wieder über die zwei Nächsten gelegt und so weiter.
4. Die Rassel gewinnt an Breite, wenn die Stengel jeweils an die Aussenseite des Geflechts gelegt werden.
5. Soll die Rassel wieder schmaler werden, dann legst Du die Stengel an die Innenseite des Geflechts.
6. Drei Steinchen ergeben den Ton der Rassel.
7. Die Rassel schliessen, indem Du die Enden auf 1-2 cm kürzst und in die verbleibende Öffnung stopfst.

Hochet en joncs

1. Les joncs se situent en général dans des habitats humides. On les reconnaît à leur tiges rondes, rigides et creuses à l'intérieur. Pour le hochet il te faut 5 longues tiges d'épaisseur égale ainsi qu'une tige plus courte pour entourer le manche.
2. Enroule la tige plus courte autour du manche formé par les 5 autres tiges et fixe dans l'ensemble.
3. Au dessus du manche, déplie les 5 tiges. Prend une des tiges et pose la sur 2 autres. Prend la tige suivante et pose la sur les deux suivantes etc.
4. Le hochet gagne en largeur si les tiges sont toujours posées à l'extrémité extérieure de la partie tressée.
5. Pour réduire la largeur du hochet, les tiges doivent être posées du côté intérieur de la partie tressée.
6. Place y trois petits cailloux afin que le hochet fasse du bruit.
7. Termine le hochet, en raccourcissant les extrémités à 1 ou 2 cm et en fermant l'ouverture restante.

Weiden-Floss

1. Weiden bilden lange gerade Äste und eignen sich daher gut für den Bau eines kleinen Flosses. Aber Du kannst auch andere abgestorbene Äste benutzen, die Du entlang der Waldwege findest.
2. Du brauchst gerade, gleich lange Äste für die Längshölzer und zwei dickere Aststücke für die Querhölzer.
3. Lege ein Längsholz auf das Querholz. Nimm die Schnur doppelt und lege die Schnurmitte unter das Querholz.
- 4-5. Führe beide Schnurenden über das Längsholz und kreuze sie unter dem Querholz
6. Am Ende der Reihe verknotest Du die beiden Schnurenden und verfahrst genauso mit dem 2. Querholz. Mit 4 Händen geht es leichter!
7. Binde das Floss an eine lange Schnur und teste es auf dem nächstgelegenen Bach.

Radeau en saule

1. Les saules forment de longues tiges bien droites qui se prêtent à merveille à la construction d'un radeau. Mais tu peux également utiliser d'autres branches mortes ramassées par terre.
2. Tu as besoin de tiges de longueurs égales pour la plateforme ainsi que deux tiges plus épaisses pour les traverses (flotteurs).
3. Pose une branche sur les traverses. Prend la ficelle en double et pose le milieu de cette ficelle sous la traverse.
- 4-5. Conduit les deux ficelles par-dessus les branches et croise-les en dessous des traverses.
6. Au bout de la rangée tu fais un nœud et tu fais la même chose pour l'autre traverse. Avec 4 mains c'est plus facile!
7. Attache maintenant une ficelle au radeau et fais un essai sur la rivière la plus proche.

emma's
ÉPICERIES

EMMA'S PASSION FOR FOOD

Wëllkomm bei emma's zu Stengefort,
déi Epicerie déi Iech de Gomm verdréiht.

Mat Frënn kachen oder aleng mat sengem Darling, sech hannert der Kachmaschinn entspannen, d'Zäit a vollen Zich genéissee bei enger gudder Zalot op der Terrass, nom Sport nei Energie tanken, mat de Noperen e Sonndesbrunch preparéieren, oder en total improviséierten Afterwork? Bei emma's kënt Dir fir all Geleeënheet op eng leidenschaftlech Ekipp zielen, déi genee weess wéi ären Hunger op kulinaresch Inspiratiounen ze stëllen ass. D'Epicerie ass just grouss genuch, datt een näischt aus den A verléiert, well all déi héichqualitativ Leckereien, déi Iech de Gomm verdréihen, gëlt et z'entdecken. Flanéiert genësserlech duerch d'Rayonen a freet Iech op eng ganz Partie Suggestiounen an Iwwerraschungen. Mir bei emma's genéissen et wann Dir genéisst.

Pour cuisiner entre amis, pour manger en amoureux, pour décompresser derrière les fourneaux, pour profiter du temps en terrasse avec une salade, pour se requinquer après le sport, pour préparer un brunch dominical entre voisins, lors d'un afterwork improvisé, chez emma's, vous pouvez compter sur nos équipes de passionnés pour nourrir, à la lettre, vos inspirations culinaires. Dans un espace à taille humaine, vous trouverez, en un clin d'œil, vos produits de qualité préférés. De plus, si vous désirez flâner dans nos rayons, vous adorerez également découvrir nos suggestions et plein d'autres surprises. Chez emma's, vous régaler est notre plaisir.

Food experts

Dir kacht den Owend fir är Frënn eng Antipasti a sicht dozou de perfekte Wäin? Kommt laanscht! Eis Ekipp kennt sech do beschtens aus a weess Iech an är Gäscht ze begeeschtere mat enger eenzegarterer Preselektioun. Eis Wäiner si Liblingswäiner, mat Léift, Leidenschaft a Begeeschterung fir Iech erausgewielt. Dat gëllt selbstverständlech och fir eist Assortiment u spezielle Béierzorten. Keng Zäit fir ze kachen? Kee Stress! Hutt de richtege Reflex a kommt bei emma's eran. Mir hunn zu all Moment frësch Platen hei fir Iech prett, „prêt à manger“ egal op fir Mëttes oder Owes.

Vous cherchez une bonne bouteille de vin pour accompagner les antipasti que vous allez préparer pour vos invités ce soir? Nos conseillers, passionnés par leur métier, vous proposent une présélection unique, choisie avec soin et enthousiasme. Peut-être serez-vous même tenté(e) par un assortiment de nos bières spéciales, laissez-vous inspirer... Pas le temps de cuisiner? Trouvez votre bonheur parmi notre sélection de plats frais prêts à manger, par faits pour le midi comme pour le soir. Ayez le bon réflexe, passez chez emma's.

Quality first

D'Prioritéit bei emma's ass ganz einfach de Goût. T'soll schmaachen no doheem also schaffe mir sou vill et geet lokal. Direkt vum Produzent iwwert eis Kichen an ären Teller, respektvoll an am Rhythmus vun der Natur a mat vill Begeeschterung, gudder Laun a Professionalitéit zoubereet.

Chez emma's, notre priorité, c'est le goût. Le bon goût des produits bien de chez nous. Nous privilégions le local et les circuits courts, directement du producteur au consommateur, et dans le respect des saisons. La qualité de ce que nous vous proposons est pour nous primordiale et vous pouvez faire confiance à nos équipes professionnelles pour répondre à vos attentes, dans la bonne humeur.

emma's
LES ÉPICERIES

PROJET ARNU

LOOSST ÄR HISTORESCH A KUTURELL DOKUMENTER, DÉI VU LOKALEM A REGIONALEM INTERESSI SINN GRATIS DIGITALISÉIEREN A SCHÜTZEN!

ARCHIVES RÉGIONALES NUMÉRISÉES

besonnesch fir verschidde Gemengen an national Institutiounen.

Dokumenter an Ënnerlagen, privater oder ëffentlecher Natur, déi fir Digitaliséierung proposéiert ginn, mussen vu kollektivem a lokalem Interesse sinn. Eligibel sinn all Sujeten, déi eng Spuer vu Gemeinschaftsliewen obweisen an den nokommenden Generatiounen sollen erhaale bleiwen.

Si ginn enger qualitativer a quantitativer Selektioun ënnerzunn fir beschtméiglech der Dimensioun vun ëffentlechem Interesse Rechnung ze droen an e Maximum vu Projeten an der Pilotphase LEADER ze berücksichtegen.

Den Digitaliséierungsprozess gëtt no den internationalen Standarden an no den recommandéierten Normen vun den nationalen Operateuren realiséiert, déi aktiv an de verrschiedene Beräicher vum Erhalt vum kulturellen an historeschen Patrimoine sinn. Spéiderhin kënnen déi digitaliséiert Donnéeën an déi national wéi och europäesch Datebanken technesch integréiert ginn.

Déi digitaliséiert Donnéeë ginn dem Antragsteller elektronesch op engem physische Support oder an digitaler Form zur Verfügung gestallt. Um Enn vum Projet ginn nei Digitaliséierungsservicer op Basis vun engem préférentiellen Bezuel-Service ugebueden, fir datt d'Finaliséierung vun all gréisseren Opdrag, dee scho während der Pilotphase vum Projet ageleet gouf, sécherzestellen.

Demnächst ginn an all Regioun zousätzlech ëffentlech Informatiounssätzungen iwwer de Projet organiséiert. Äre regionale LEADER-Büro kann Iech iwwer Datum an Uert vun dese Sätzungen informéieren. Avis aux amateurs!

- > Dir sidd eng Associatioun, déi aktiv ass an der Recherche an am Erhalt vun Dokumenter bezüglech dem historeschen a kulturellen lokalen a regionalen Ierwen (z.B. Geschichtsrënn, Fotoclubs, kulturell Associatiounen...),
- > Dir sidd Member vun enger berodender Kulturkommissioun an enger Gemeng,
- > Dir sidd aktiv an engem Musée, deen iwwer Kollektiounen vu lokalem a regionalem Interesse verfüügt,
- > Dir sidd e Bierger, dee passionéiert an implizéiert am Erhalt vum kulturellen an historeschen Gediechtnes vun ärer Regioun ass (Fotograf, Modellbauer, Chercheur, Historiker, Dokumentalist, Sammler, Kanschthandwierker, Architekt...),
- > Dir besëtzt Dokumenter (Fotoen, Videoen, Filmer, Diaen, Bicher, Revuen, Bulletinen, Postkaarten, aner Objekter), déi charakteristesich sinn fir eng Epoch, e Brauch oder eng al lokal Traditioun, typesch oder spezifesch lokal Evenementer aus ärer Regioun, d'Geschicht vum Handwerk an der lokaler Industrie ...

... dank dem Projet LEADER „ARNU“ kënn Dir haut gratis ob professionell a spezialiséiert Ënnerstëtzung an der Digitaliséierung an am laangfristegen Erhalt vun ären Donnéeën, Dokumenter an Objekter vun historeschem a kulturellem Interesse zielen.

De Projet „ARNU“ gouf vu 4 LEADER-Regiounen aus Lëtzebuerg initiéiert (Attert-Wark, Éislek, Mëllerdall a Lëtzebuerg West). Dësen innovative Projet ass fir 2020 an 2021 virgesinn a gëtt cofinanzéiert vun der Europäescher Unioun (FEADER), dem Lëtzebuurger Staat (Landwirtschaftsministère) an alle Gemenge, déi Member vun de verschiddenen lokalen Aktiounsgruppen (GAL) sinn.

Dëse Projet stëmmt sech och mam Service de la coordination générale de la stratégie numérique du patrimoine culturel national vum Kulturministère of.

Den Träger vum Projet ass Autisme Luxembourg a.s.b.l., eng Associatioun déi schonn aktiv am Beräich vun der Digitaliséierung an der Archivéierung ass,

Digitalisez et sécurisez gratuitement vos documents historiques et culturels d'intérêt local et régional!

- > Vous êtes une association active dans la recherche et la préservation de documents relatifs au patrimoine historique et culturel, local et régional (par exemple: les amis de l'histoire, FotosClubs, associations culturelles...),
- > Vous êtes membre d'une commission consultative culturelle communale,
- > Vous êtes actif au sein d'un musée disposant de collections d'intérêt local ou régional,
- > Vous êtes un citoyen passionné et impliqué dans la préservation de la mémoire culturelle et historique de votre région (photographe, maquettiste, chercheur, historien, documentaliste, collectionneur, artisan d'art, architecte...),
- > Vous possédez des documents (photos, vidéos, films, dias, livres, revues, bulletins, cartes postales, objets divers...) représentatifs d'une époque, d'une coutume ou d'une tradition locale ancienne, d'événements locaux caractéristiques ou spécifiques de votre région, de l'histoire artisanale et industrielle locale...

... alors, grâce au projet LEADER „ARNU“, vous disposez aujourd'hui gratuitement d'un soutien professionnel et spécialisé dans la digitalisation et la préservation à long terme de vos données, documents et objets d'intérêt historique et culturel.

Le projet ARNU a été initié par 4 régions LEADER du Luxembourg (Atert-Wark, Éislek, Mëllerdall et Lëtzebuerg West). Ce projet innovant, prévu pour 2020 et 2021, est cofinancé par l'Union européenne (Feader), l'Etat luxembourgeois (Ministère de l'Agriculture) et l'ensemble des communes membres des divers Groupes d'Action Locale (GAL).

Ce projet s'inscrit également dans une démarche de concertation avec le Service de la coordination générale de la stratégie numérique du patrimoine culturel national du Ministère de la Culture.

Il est porté par l'association AUTISME Luxembourg déjà active dans le domaine de la digitalisation et de l'archivage notamment pour diverses communes et institutions nationales.

Les documents et supports proposés à la digitalisation, de nature privée ou publique, doivent présenter une dimension d'intérêt collectif et local. Tous les sujets qui pourraient représenter une trace de vie communautaire à faire connaître et à préserver pour les générations à venir peuvent être éligibles.

Les documents ou supports proposés feront l'objet d'une sélection qualitative et quantitative afin de garantir au mieux la dimension d'intérêt public et la prise en considération d'un maximum de projets durant la phase pilote LEADER.

Le processus de digitalisation est réalisé selon les standards internationaux et selon les normes recommandées par les opérateurs nationaux actifs dans les divers domaines de la préservation du patrimoine culturel et historique. A terme, les données numérisées sont donc techniquement intégrables dans des bases de données nationales et même européennes.

Les données numérisées sont mises à disposition du requérant sur un support informatique physique ou dématérialisé. Au terme du projet, de nouvelles prestations de digitalisation seront proposées sur base d'un service préférentiel payant en vue de permettre la finalisation de tout projet d'envergure déjà initié durant la phase pilote du projet.

Des séances publiques d'information supplémentaire sur le projet seront organisées prochainement dans chaque région. Votre bureau LEADER régional peut vous informer sur les dates et lieux de ces séances. Avis aux amateurs!

AutismeLuxembourg

Kontakt / Contact

Christian Coiffard
Gestionnaire vum
Projet ARNU
T 26 62 33 54

Vincent Brack
Responsabel vum
Projet ARNU
T 26 62 33 24

AUTISME Luxembourg a.s.b.l.
1, Jos Seyler Strooss
L-8522 Biekerich
T 26 62 33-1
christian.coiffard@autisme.lu

**AUTISME Luxembourg Asbl
Atelier de digitalisation
"Back-Office"**
1, am Trémel
L-8706 Useldange
T 266 233 54
christian.coiffard@autisme.lu
www.autisme.lu

LEADER Atert-Wark
34, grand-rue
L-8510 Redange/Attert
T 23 62 24 90
aw@leader.lu
www.aw.leader.lu

Fonds européen agricole pour le développement rural
L'Europe investit dans les zones rurales.

De Schäfferot vun der Gemeng Viichten: Luc Recken (1. Schäffen), Jean Colombera (Buergermeeschter), Paul Maréchal (2. Schäffen)

KLIMA-INTERVIEW GEMENG VIICHTEN

Wat soen eis Gemenge-Responsabel zum Klimaschutz?

Gemeng Viichten

KlimaPakt
meng Gemeng engagéiert sech

**Syndicat Intercommunal
„De Réidener Kanton“**

Caroline Schmit & Stéphane Devillet
Conseillers climat

43, Grand-Rue
L-8510 Redange/Attert
T 26 62 08 01 22
klima@klima.lu
www.klima.lu

Als Politiker sidd Dir ee Virbild fir är Bierger. Wat maacht Dir am Alldag fir de Klimaschutz?

Jean Colombera: Ech setze mech scho laang an, dass d'Spideeler frësch a biologesch Liewensmëttel verschaffe sollen. D'Patienten heele sécherlech méi séier wann se Vitaminnen a frësch Uebst a Geméis iessen. Eng aner Saach, déi mir genau esou laang schonn um Häerz läit, ass d'Unerkennung vu planzlechen an homeopathesche Medikamenter. Dës sinn definitiv vill besser fir de Kierper, mee d'Krankekeesen hei am Land doen sech schwéier dës zréckzebezuelen.

Eng Hanfindustrie am Réidener Kanton géif ganz sécher eng Plus-Value fir eis Region duerstellen. Hanf bitt sech un als

ekologescht Dämmmaterial, fir d'Kleeder- a Pabeierproduktioun, als Plastikersatz an t'ass en héichwäertegen Ueleg.

Paul Maréchal: Doheem drénke mir Krunnwaasser, d'Qualitéit ass tipptopp an esou gi vill Plastikfläschchen evitéiert. Mir leeë Wäert op regional Produkter, ass de Beef-Steak vun hei da net vill besser wéi den argentineschen? A net méi spéit wéi gëschter hunn ech mir een E-Bike kaf fir am Alldag des Èfteren ëmzeklappen. Doheem hu mir all eis Belichtung op LED ëmgerëscht a verbrauchten elo daitlech manner Strom.

Luc Recken: Et si virun allem kleng alldieglech Saachen, déi mir och wichteg sinn:

Bal all elektrescht Gerät huet eng Stand-by Funktioun, déi awer ëmmer nach Strom

verbraucht. Dowéinst hunn ech Multiprise mat On/Off Schalter kaf fir all d'Geräter einfach kënnen auszemaachen.

Als passionéierte Kaffi-Drénker hate mir ëmmer Kapselen kaf. Dat gi séier iwwer 1.000 Kapselen d'Joer. Dowéinst ass elo eng Boune-Maschinn an d'Haus komm, mat daër mir net nëmme Suen, mee och Resource spueren.

Kierzlech hunn ech zwou Zirkulationspompe vun eiser Heizung ersat, dat mierkt ee séier op der Stroumrechnung!

Wéi setzt Dir als Klimapakt-Sëlwer Gemeng Klimaschutz konkret an der Gemengpolitik ëm?

Grad haut si mir gewuer ginn, dass eis Photovoltaik-Anlag op der Hal un d'Netz gaangen ass.

Mir sinn de Moment am gaangen um Projet vun der Ëmgestaltung a Renovatioun vum Café Différence ze schaffen, mat deem eist Duerfliewe rëm soll opliewen. Hei sollen nieft zwou Sozialwunnengen, e puer Hotelzëmmeren, engem medezineschem Cabinet och eng Epicerie a Brasserie hikommen, déi béid mat lokale Produkter schaffen. Dese Komplex wäert mat Holz gehézt ginn.

De séchere Schoulwee ass och ee wichtige Volet an eiser Politik, a mir versichen d'Foussgänger-Infrastrukturen (Trottoiren, Zebrasträifen, Beliichtung, direkt Weeër) ze verbesseren.

Awer och de Vëlo wëlle mir net vergiessen, nom Succès fou vun der neier

Vëlospist op Béiwen, kucke mir elo mat der Ponts & Chaussées fir ee separate Vëloswee an eis Hauptstrooss ze kréien.

D'Erhale vun der Natur an eiser Gemeng ass fir eis eng Prioritéit. Dowéinst planze mir zum Beispill Hecke laanscht eis Hauptstrooss un.

Eis Zil ass di allerbeschte Gemeng am Kanton Réiden ze ginn, an dat an allen Hisiichten. Viichten soll d'Metropol vun eisem Kanton ginn!

Wat maacht Dir fir är Bierger aus der Gemeng mat an d'Boot ze kréien?

Mir hunn eis Bierger iwwert eng Ëmfro gefrot, wat hier Iddie fir de Café Différence sinn an all dës an d'Konzept iwwerholl. An eiser Gemeng hu mir eng Këscht fir Iddien a Reklamatioune vun eise Bierger, mir sëtzen nämlech op Transparenz a Bedeelegung vun eise Bierger. A mat der neier Bicherkabinn hoffe mir, dass rëm méi gelies gëtt a manner Zäit op de Bildschiermer verbruecht gëtt.

Wat sinn ärer Meenung no méigleche Léisunge fir Lëtzebuerg an der Klima-Politik?

Dës Covid19 - Pandemie huet däitlech gewisen, dass d'Globaliséierung ze vill Iwwerhand geholl huet a Lëtzebuerg an Europa onbedéngt mussen eng Eegeproduktioun opbaue fir méi onofhängeg vum Rescht vun der Welt ginn. Lëtzebuerg produzéiert zB just 3% vu sengem Geméis an 1% vu sengem Uebst.

An der Santé missten och aner Weeër

ageschloe ginn: Firwat net eng Reduktioun vun der Cotisatioun aféieren, wann een net krank ginn ass? Firwat net alternativ Therapien zréckbezuelen?

Mir sollten erkennen, dass alles zesummenhängt: gesond si bedeit, sech kënnen biologesch a regional ze ernären, wat heescht, dass mer wäit Transportkette vermeiden, also méi propper Loft hunn a gläichzäiteg eng lokal landwirtschaftlech Produktioun ouni Pestiziden ënnerstëtzen, fir esou proppert Dréinkwaasser an eng grouss Biodiversitéit dobaussen erëmzefannen.

Wéi gesäit di ideal Welt aus an där de Mensch am Respekt mat senger Ëmwelt leeft?

Jean Colombera: Eis Gesellschaft ass méi wéi d'Zomme vu jiddwer Eenzelem. All Aarbecht an all Iddi sinn eng wichtig Plus-Value am gesellschaftleche Puzzle a bréngen eis weider.

Paul Maréchal: Mir müssen erreeche fir d'Konflikter tëschent de Mënschen ze stoppen andeems mir den Dialog mat all Mënsch sichen a gemeinsam no Léisunge sichen.

Luc Recken: 5% vun der Mënschheet besëtzen d'Hallschent vum ganze Räichtum op eiser Welt. Et misst vill méi eng grouss Gerechtegkeet ginn an dat bedeit, dass di Déck eppes vun hirem Kuch missten ofginn.

KLIMAFRÉNDLECH AKTIVITÉITEN AN DER GEMENG VIICHTEN

Autopédestre

Avant de partir assurez-vous d'avoir bien contemplé la mosaïque romaine à côté du bâtiment de l'Administration Communale, ainsi que l'église abritant une tour de style romain ornée de têtes romaines. Le sentier monte en direction de Michelbouch, puis redescend en direction de Vichten par la forêt Boschend et le long du ruisseau Buttebaach. Ensuite, l'Autopédestre vous fait découvrir les forêts situées au sud de Vichten

ainsi que la très belle nouvelle piste cyclable dans la vallée idyllique de la Viichtbaach.

Distance: 11,6 km

Difficulté: moyen
(montée cumulée: 270 m)

Point de départ: Parking près de l'Eglise, 1, rue de l'Eglise à Vichten

Plan: <http://g-o.lu/3/Xcek>
www.westtrails.lu

„Erliefnis Réimer“ Tour dans la localité de Vichten

Les nombreuses trouvailles romaines, dont la mosaïque aux muses est la plus fameuse, témoignent d'un passé romain florissant dans les alentours de Vichten. Or, comme seule une copie de la mosaïque peut être visitée actuellement à Vichten, la Commune planifie d'aménager un circuit de découverte sur la vie des Romains dans son parc communal. Celui-ci sera développé en étroite collaboration avec les „Mäerzeger a Vichter Geschichtsfreñn“ et les habitants de la Commune.

De Viichter Mosaik

ee richtegt Meeschterwierk vun 240 no Christus!

Bei Terrassierungsaarbechten op engem landwirtschaftleche Betrib zu Viichten gouf am Fréijoer 1994 eng gallo-réimesch Villa entdeckt. D'Ausgruwungen hunn ee Joer drop, ee prachtvollen, perfekt erhaltene Mosaik un d'Dageslicht bruecht. De Mosaik vun enger Fläch vun 61 m² louch am Agangsberäich vun der Villa an ass 240 no Christus mat kleng Stécker Marmer, Kalleksteen, Sandsteen, Quarz a Keramik gemaach ginn. En huet also 1780 Joer. De Mosaik stellt di néng Musen aus der griichescher Mythologie duer. D'ësst waren dem Zeus (Papp vun alle Gëtter) a senger Fra Mnemosyne (Gëtting vun der Erënnung) hier Duechteren. De Numm vun all Muse steet iwwert hirem Bild.

De Mosaik vu Viichten beweist, dass di gallo-réimesch Elitten aus eiser Géigend sech beschtens an der klassischer, latäinescher, griichescher Literatur, an am antiken Theater a senger Musek auskannt hunn.

De Mosaik gehéiert zu de schéinsten Duerstellungen vum Thema vun den 9 Musen; den Original ass am Geschichtsmusée an der Stad (MNHA) ausgestellt. Eng Kopie kënnt Dir awer zu Viichten nieft der Gemeng besichtegen.

Circuits cyclables

Nouvelle piste cyclable entre Vichten et Boevange / Attert

Sous l'incitation de la Commune de Vichten, une connexion cyclable a été construite entre Vichten et la piste cyclable de l'Attert PC12 à Boevange. Cette piste cyclable traverse la magnifique vallée de la Viichtbaach. A découvrir absolument!

Cette nouvelle piste a aussi été intégrée dans la randonnée cyclable du Dällchen West Tour. <https://www.visitguttland.lu/de/sehen-erleben/natur-sport-freizeit/radfahren/thematische-fahrradwege>

Gemeng Viichten

Syndicat Intercommunal
„De Réidener Kanton“

Caroline Schmit &
Stéphane Devillet
Conseillers climat

43, Grand-Rue
L-8510 Redange/Attert
T 26 62 08 01 22
klima@klima.lu
www.klima.lu

NATURBAUSTOFF RÉIDEN

Den éischten 100% konsequenten Ökobaubuttek zu Lëtzebuerg!

An dat sin ech, de Marc :)

De Naturbaustoff Réiden ass kee risege Baumaart, wéi Dir se ronderëm d'Stad fannt, mee en topp Ökobaubuttek. Wat eis nach ënnerscheet? Mir sinn zu 100% konsequent wat d'Ökologie a wat d'Wunngesondheet ubelaangt! Mir hunn nëmmen dat wat och wierklech gebraucht gëtt fir natierlech a gesond ze bauen an ze renovéieren.

Naturproduiten Holz

Holz muss kënnen ootmen a soll dohier mam richtege Material traitéiert ginn. Am Naturbaustoff proposéieren ech:

- Haartwuessueleg fir de Parquet
- Aarbechtsplackenueleg fir d'Kichen
- Lasur oder Uelegfaarf fir d'Holzfassad & Clôturen
- Teak- an Terrassenholzueleg fir de Buedem & d'Gaardemiwwel

Naturproduiten Ustrach

Och d'Mauern ootmen, wann een se léist. A grad do, wou ee sech vill a laang ophält, sollt een onbedéngt fir e gesonde Raumklima suergen. Dat geet mat natierleche Kallek- a Leemfaarwen. Och um Niveau vun de Faarf-téin ass bal alles méiglech.

Super cool a beléift si meng Naturpinselen a Faarfdëppercher aus Kartong, déi nom Ustrach problemlos nees asetzbar sinn.

Méi doriwwer am Video „Meng Produiten“ op www.naturbaustoff.lu

Oder kommt laanscht an de Naturbaustoff Réiden, ganz hannen an der Zone d'Activité Solupla.

Naturbaustoff

DEN ÖKOBAUBUTTEK ZU RÉIDEN

Naturbaustoff s.à r.l.
32i, rue de Niederpallen
Z.A. Solupla
L-8506 Redange/Attert
T 24 84 02 26
info@naturbaustoff.lu
www.naturbaustoff.lu

Éffnungszäiten:
Méindes bis Freides 8h00-18h00
Samschdes moies op Rendez-vous

**CLEVER
SOLAR**
*e Spuerbuch
um Daach*

**DÉCOUVREZ LE POTENTIEL SOLAIRE DES BÂTIMENTS DE
VOTRE ENTREPRISE. DEVENEZ PRODUCTEUR D'ÉNERGIE.**

Nouveaux tarifs d'injection jusqu'à 200 kW!

myenergy
8002 11 90

www.clever-prim.es.lu

SOLAR-CHALLENGE AM KANTON RÉIDEN

De Kanton Réiden schafft säit Joren mat sengen 10 Gemengen fir méiglechst vill Strom bei eis an der Region ze produzieren. An dat fir engersäits senge Klima-Ziler nozekommen an anerersäits fir méi onofhängeg an der Energie ze sinn.

De Solar-Challenge ass 2019 vu myenergy lanciert ginn, fir déi Gemenge mam héchsten Zouwues u Photovoltaik-Anlagen ze belounen.

Wéi gesäit et bei eis am Kanton aus, wat fir Uertschaft leie vir bäi?

Éiner an der Gemeng Sëll ass déi Uertschaft mat souwuel der héchster Unzuel u PV-Anlagen, wéi och mat der héchster PV-Leeschtung. Den éischte Präiss geet also kloer un di klengsten Uertschaft an eiser kléngster Gemeng!

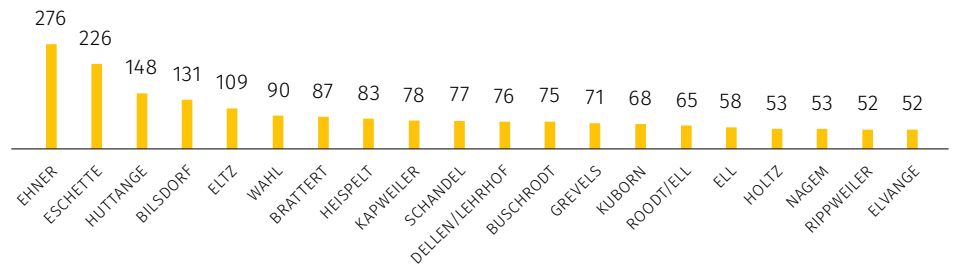
Éischt an der Gemeng Rammerich vertheidegt eng super 2. Plaz, souwuel an der Unzuel wéi och an der Leeschtung u PV-Anlagen. Den 2. Präiss geet also kloer op Éischt fir hiert Engagement!

Wéi gesäit et an den 10 Gemengen aus?

D'Gemeng Ell erreecht mat enger 14,3% Erhéijung un senger Unzuel u PV-Anlagen di éischte Plaz. Ganz knapp derhannert ass d'Gemeng Wal mat 13,9%. Eis Félicitationen ginn u béid Gemengen fir hier super Leeschtung!

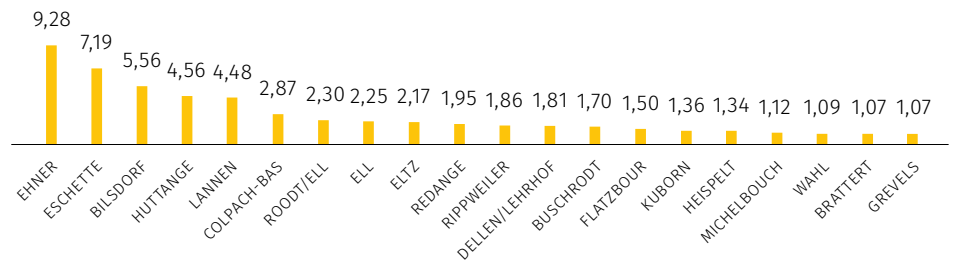
Uertschaft mat de meeschten Photovoltaik-Anlagen pro Awunner am Kanton Réiden

Top 20
Stand 1.1.2020

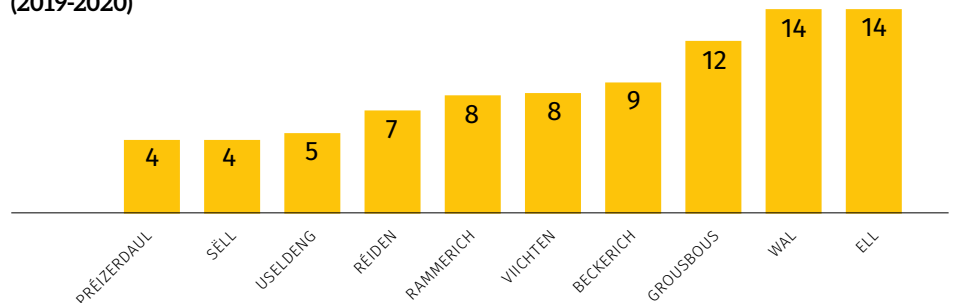

Uertschaft mat de héchster Photovoltaik-leeschtung pro Awunner am Kanton Réiden

Top 20
Stand 1.1.2020

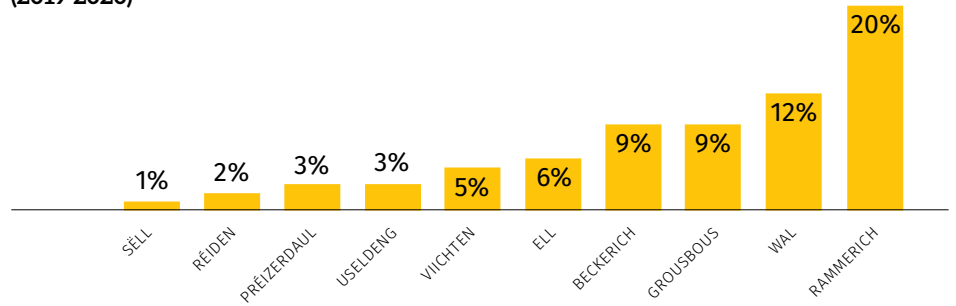
Zuwachs [%] der Photovoltaik-Anlagen (2019-2020)

Wa mer kucke wou am meeschte Leeschtung bäikomm ass zenter dem leschte Joer, dann ass de Gewënner ganz kloer d'Gemeng Rammerich mat enger Erhéijung vun 20%. Bravo!!

De Solar-Challenge leeft nach bis den 1. Mäerz 2021. Wann Dir also wëllt äer Gemeng an äer Uertschaft stäerken a gläichzäiteg ëppes Guddes fir d'Klima an de Portemonni man, da waart net laang an gitt selwer aktiv! Ruff de Réidener Energieatelier (Te. 26 62 08 01) un fir eng gratis Berodung iwwer d'Virgehensweis an eng gratis Begleedung.

Zuwachs [%] der Photovoltaik-Leistung (2019-2020)

Nei Tariffer fir Photovoltaik-Anlagen (30-200 kWp)

OUNI Grënnung vun enger Energiekooperativ

Ab elo brauch ee KENG Kooperativ oder Société civile méi ze grënnen, wann een eng nei Photovoltaik-Anlag un d'Netz uschléisst, déi méi eng héich Leeschtung huet wéi 30 kWp. Och wann Dir schonn eng Anlag hutt, kënt Dir eng weider installéieren a fir dës di nei Tariffer kréien.

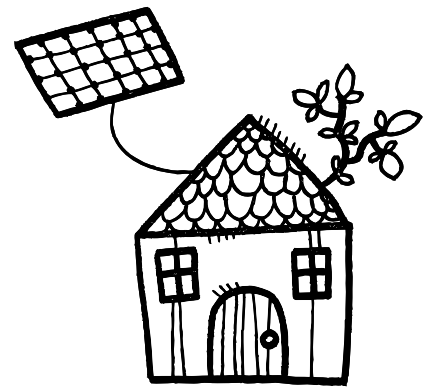
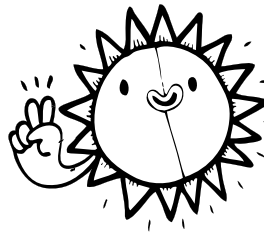
Folgend Tariffer si vum Staat virgesinn:

- > **Fir Privatanlagen téschent 0 an 10 kWp***
Éischt Aspeisung: 20.04.20-31.03.21: 0,160 € / kWh (15 Joer laang)
- > **Fir Privatanlagen téschent 10 an 30 kW***
Éischt Aspeisung 20.04.20-31.03.21: 0,150 € / kWh (15 Joer laang)
- > **Fir Privatanlagen ouni Grënnung vun enger Kooperativ téschent 30 an 100 kWp**
Éischt Aspeisung 20.04.20-31.03.21: 0,129 € / kWh (15 Joer laang)
- > **Fir Privatanlagen ouni Grënnung vun enger Kooperativ téschent 100 an 200 kWp**
Éischt Aspeisung 20.04.20-31.03.21: 0,124 € / kWh (15 Joer laang)

* Bei Anlagen ënner 30 kWp kritt Dir weiderhin eng Bähëllef vun 20% (max. 500 € / kWp) um Invest, dës Bähëllef fällt bei den Anlage vun iwwer 30kWp ewech.

Och néi:

- > **op engem Dach wou schonn säit 2 Joer eng Anlag a Betrib ass däerft Dir eng nei installéieren a vum Tarif + Subside profitéieren.**
- > **Et ass méiglech méi wéi eng Anlag opzeriichten wann Dir ee puer Gebaier hutt.**

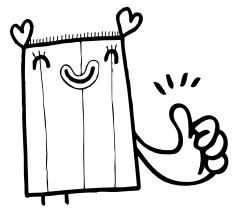
Interresséiert?

Frot och Är gratis Energie-Berodung vum Réidener Energieatelier un:

INFOLINE
26 62 08 01
info@energieatelier.lu

Réidener Energie Atelier a.s.b.l.
43, Grand-Rue
L-8510 Redange/Attert
T +352 26 62 08 01
info@energieatelier.lu
www.energieatelier.lu

CLEVER
FUEREN
Sue
spueren

NEISTART
LËTZEBUERG

NOUVEAU

8.000 €

À L'ACHAT D'UNE NOUVELLE
VOITURE/CAMIONNETTE
100% ÉLECTRIQUE

2.500 €

À L'ACHAT D'UNE NOUVELLE
VOITURE/CAMIONNETTE
PLUG-IN HYBRIDE
(≤ 50 G CO₂/KM)

**PRIMES
POUR VÉHICULES
ÉLECTRIQUES**

Plus d'informations et autres conditions :

www.clever-prim.es.lu

myenergy
8002 11 90

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG

NEISTART LËTZEBUERG

TOP-UP OP DÉI ENERGETESCH BÄIHËLLEFEN! TOP-UP SUR LES AIDES ÉNERGÉTIQUES!

Announce vun neie Bähëllef fir eng ekonomesch Relance vun der Regierung.

D'Regierung huet ee Pak Mesuren ugekënnegt déi ee gréngen an nohaltegen Neistart ënnerstëtze sollen. Dës Mesure gëllen ab dem 1ten Trimester 2020 a gi bis den 31 Mäerz 2021, am Fall wou se vun der Chamber gestëmmt ginn.

Erhéijung vu 50% fir d'Bähëllef bei enger energetescher Renovatioun

D'Erhéijung betrëfft Isolatiounsarbechte vun der thermescher Enveloppe vum Gebai déi vun der PRIMe House (régime 2017-2020) betraff sinn. Ausserdeem betrëfft d'Erhéijung och d'Bähëllef fir d'Energieberodung, den Abau vun enger mechescher Lëftungsanlag (VMC) an de Bonus fir d'Benotzung vun nohaltege Materialien. De Plaffong vun de Bähëllef klëmmt op 75% vun de Käschten HTVA.

Erhéijung vu 25% fir d'Bähëllef vun Heizungs-systemer déi erneierbar Energien notzen

D'Erhéijung betrëfft d'Bähëllef vum Regime PRIMe House fir Heizungsanlagen déi erneierbar Energien notzen (Holz-heizung, Wärmepumpelen, Wärmenetzer a thermesch Solaranlagen).

De Bonus fir d'Ersetze vun enger fossiller Heizung duerch eng Holzheizung gëllt elo och beim Ersetzen duerch eng Wärmepompe.

Verbesserung vun de Konditiounen bei neie Photovoltaikanlagen

D'Aspeistarifer vun 2020 gi verlängert bis den 31 Mäerz 2021. Des weidere kënnen elo och Anlage bis 200kW ouni d'Grënnung vun enger Kooperativ oder Société Civile operiicht ginn.

Erhéijung vu 60% fir d'Bähëllef beim Kaf vun engem Elektro-Auto oder Camionnette

D'Bähëllef fir een Elektroauto klammen op bis zu 8.000 €. D'Bähëllef fir Plug-in Hybrid-Autoe ginn net erhéicht. Fir déi aner elektresch Gefierer an och Véloen a Pedelects ginn et och weider Bähëllef.

Announce de mesures de soutien pour une relance économique par le gouvernement.

Le gouvernement vient de proposer un ensemble de mesures dont plusieurs soutiennent une relance économique verte et durable. Ces mesures sont en principe applicables depuis la fin du 1er trimestre 2020 et jusqu'au 31 mars 2021, sous condition de leur vote par la Chambre des Députés.

Augmentation de 50% des aides pour la rénovation énergétique de votre bâtiment

La mesure s'applique aux travaux d'isolation de l'enveloppe thermique subventionnés par les aides PRIMe House (régime 2017-2020). Elle est également valable pour le conseil en énergie et la mise en œuvre d'installations de ventilation mécanique (VMC), le bonus écologique pour l'emploi de matériaux durables et la prime minérale. Le plafond des aides est augmenté à 75% des coûts d'investissement HTVA.

Amélioration des conditions pour les nouvelles installations photovoltaïques

Les tarifs d'injection de 2020 sont prolongés jusqu'au 31 mars 2021. De plus, le cercle des bénéficiaires d'installations photovoltaïques entre 30 et 200 kW est élargi.

Augmentation de 25% des aides pour les systèmes de chauffage basés sur les énergies renouvelables

La mesure s'applique pour les aides du régime PRIMe House pour les installations de chauffage renouvelables (chaudières bois, pompes à chaleur, réseau de chaleur, collecteurs solaires).

Le bonus pour le remplacement d'une chaudière alimentée en combustible fossile, actuellement en vigueur pour une nouvelle chaudière au bois, est élargi aux pompes à chaleur.

Augmentation de 60% des primes d'achat pour voitures et camionnettes électriques

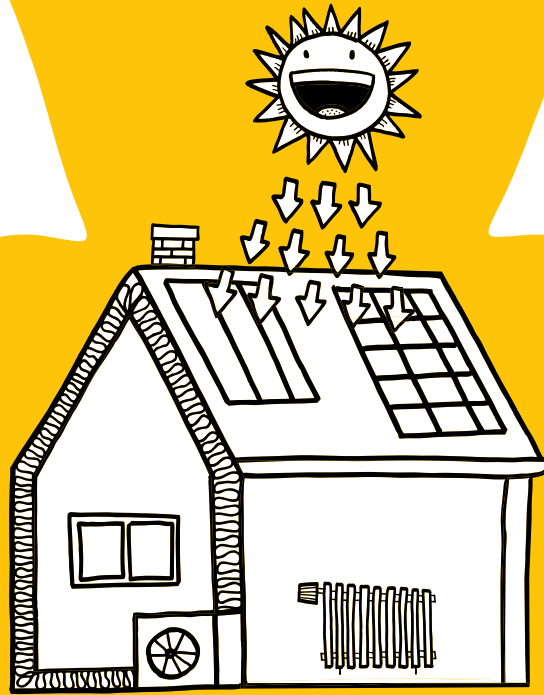
Les aides pour voitures électriques peuvent ainsi atteindre 8.000 € par véhicule. Les voitures plug-in hybrides ne sont pas visées par cette nouvelle mesure. Des aides supplémentaires sont également prévues pour les autres véhicules électriques ainsi que pour les vélos et pedelects.

Erhéijung vu 50%
fir d'Bäihëllefe bei
enger energetescher
Renovatioun

Augmentation de 50%
des aides pour la rénovation
énergétique de votre
bâtiment

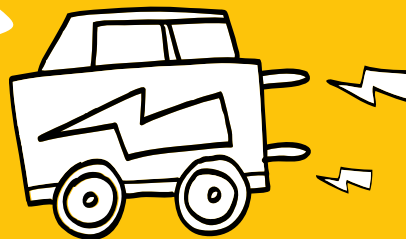
Verbesserung vun de
Konditioune bei neie
Photovoltaikanlagen

Amélioration des conditions
pour les nouvelles installa-
tions photovoltaïques

Erhéijung vu 60% fir
d'Bäihëllefe beim Kaf
vun engem Elektro-Auto
oder Camionnette

Augmentation de 60%
des primes d'achat pour
voitures et camionnettes
électriques

Erhéijung vu 25%
fir d'Bäihëllefe vun
Heizungssystemer déi
erneierbar Energien nutzen

Augmentation de 25%
des aides pour les systèmes
de chauffage basés sur les
énergies renouvelables

Kontaktéiert ären Energieberoder vum Réidener Energieatelier fir
weider Informatiounen oder fir eng gratis Energieberodung.

Contactez votre Conseiller en énergie du Réidener Energieatelier
pour plus d'informations ou pour un conseil gratuit.

INFOLINE
26 62 08 01

info@energieatelier.lu

KlimaPakt
meng Gemeng engagéiert sech

ENERGIEATELIER
ÄR BERODUNGSPLAZ FIR ALL ÄR ENERGIEFROEN

43, Grand-Rue - L-8510 Redange/Attert

Find us on

www.energieatelier.lu

FASSADEN
LEEM A KALLEK
BIO- A MINERALFAARWEN
DEKORATIOUNSTECHNIKEN
DRÉCHEBAU · DENKMALPFLEEG
STOREN, RIDEAUEEN, MOUSTIQUAIREN
TEPPECHER OP MOOS · DESIGNTAPÉITEN
HOLZFASERDÄMPLACKE BANNEN & BAUSSEN
FAARWEN- AN DEKORATIOUNSGESCHÄFT

ALLE
DE BA
ENGER

Gérante
Sandra Prim
Professionell Berodung

s.à.r.l.

**PEINTURE
RENE & Design**

SPOLAORE RENE

Peinture René & Design s.à r.l. · 7, rue d'Ell · L-8509 Redange/Attert · T +352 23 62 00 29 · peinture-rene@pt.lu

peinture-rene.lu

CONSTRUCTION
AMÉNAGEMENT
RENOUATION
ALTEURS
ISOLATION
FAÇADE

ES FIR
AU OP
ADDRESS

Gérant
René Spolaore
40 Joer Berufserfarung
Génie Civil & Ustrach

s.à r.l.

Construction . Aménagement . Renovation

C A R CONSTRUCTIONS GÉNIE CIVILE

SPOLAORE RENE

7, rue d'Ell . L-8509 Redange/Attert . T +352 26 62 00 86 . c.a.r.constructions@pt.lu

opti-vue

nouvelles
heures d'ouvertures

LU-VE 9:00-18:00
SA 9:00-17:00

à Redange

48, Grand Rue
L-8510 Redange/Attert

#nicetoseeyou

NERDEN CONSTRUCTIONS

www.nerdenc.lu
Tél.: 26 62 12-58

Constructions • Chapes • Carrelages
Facades • Plafonnages

Glaesener-Betz

Redange/Attert & Contern

www.glaesener-betz.lu • ☎ 23 64 64

**TOUT POUR VOS
ALENTOURS**

MURET • BORDURE • GABIONS • BOIS • ACIER CORTEN • PIERRE NATURELLE
MURS SECS • BAC POTAGER • REVÊTEMENT BÉTON • MUR EN L • PALISSADE

• AURÉLIE'S PET STORE •

Für Besserfresser

In meinem Geschäft in Brattert finden Sie von mir und meinen Hunden getestete und für sehr gut befundene Produkte. Bei deren Auswahl lege ich Wert auf Qualität und Herkunft der Rohstoffe. Nach dem Motto „du bist, was du isst“, führe ich nur Futtermarken die Wert auf eine artgerechte Tierhaltung und eine Produktion mit naturbelassenen Rohstoffen ohne glutenhaltiges Getreide, Füllstoffe und Geschmacksverstärker legen.

Das Zubehör wie Geschirre, Leinen, Hundebetten, usw. wurde nach den Kriterien der Passform, Gesundheitsvorsorge, Pflege und Haltbarkeit ausgesucht.

Aktuelle News, Spezialangebote und sonstige Informationen finden Sie auf der Facebookseite

DOGMA Aurélie's Pet Store

7, rue de Rindschleiden • L-8816 Brattert
T 621 31 62 63 • info@dogma.pet

Öffnungszeiten

Dienstag: 15:00-18:00 Uhr
Mittwoch: 10:00-12:00 & 15:00-18:00 Uhr
Donnerstag: 15:00-18:00 Uhr
Samstag: nach Terminvereinbarung
(bitte 3 Tage im Voraus anfragen)

Onlineshop
www.dogma.pet

Gewinnen Sie
EINKAUFSGUTSCHEINE
IM WERT VON **25 €**

Crossword puzzle grid with some letters filled in: I, R, C, A, S, U, E, N, D, K, A, N. The grid is partially filled with letters and some cells are empty.

- NAHRUNGSERGÄNZUNG
- TROCKENFUTTER
- TRAININGSWÜRSTE
- SCHLAFPLÄTZE
- KAUARTIKEL
- GESCHIRR
- LEINEN
- MÄNTEL
- ANPROBE
- KATZE
- HUND

Le principe est simple: placez dans la grille chacun des mots repris dans la liste et découvrez le mot mystère. Quelques lettres sont déjà placées pour vous aider. Complétez le bon de participation en n'oubliant pas d'indiquer le mot mystère ainsi que vos coordonnées. Renvoyez le coupon de participation avant le 30 août 2020 par courrier. Les gagnants seront désignés par tirage au sort parmi la bonne réponse reçue et seront avertis par courrier. Le résultat sera publié dans l'édition de septembre.

RESULTAT

VUM MOT MYSTÈRE AUS DEM SYNERGIE 56

Outlet Anick
Huewel

Koos Annabelle
Mäerzeg

Mersch Martine
Uewerkolpech

Meylender Nicole
Biissen

Maillet Margot
Viichten

Kockhans Martine
Bieberg

gewannen eng Fleeschkëscht
vun der Atert

V D A

VUN DER ATERT S.C.

MOT MYSTÈRE
COUPON-RÉPONSE

S U E

Nom & Prénom
Rue & numéro
Localité
Email
Tél.

SYNERGIE

p/a Art & Wise s.à r.l.
6, Jos Seylerstrooss
L-8522 Beckerich

SYNERGIE

• AURÉLIE'S PET STORE •

STEERÄICHE SUMMER AM SCHIEFERMUSÉE

20.7>28.8

DE SUMMER STEET VIRUN DER DIËR.
ZÄIT FIR EPPES NEIES ZE PROBÉIEREN!

Am Schiefermusée zu Uewermaartel sti verschidde Workshops fir Grouss a Kleng a Visitte fir d'ganz Famill um Programm. Tëscht dem **20. Juli an dem 28. August 2020** gi Dir mat Sécherheet steeräich aus dem Schiefermusée heem. Duerfir braucht Dir lech just anzeschreiwe fir bei engem vu folgenden Ateliere matzemaachen:

D'Fliedermaatmaus Enigmo-Geschicht & Workshop

No der Erzielung vun enger spannender Geschicht fir Kanner tëscht 8 an 12 Joer gi mir op d'Sich no der Opléisung an eis ënnerierdesch Grouf. Duerno versichen sech d'Kanner och un dem schéinen Handwierk vum Leeképpert a kënnen hir eege Schiferplak nach verzieren duerch Gravéieren, Ritzen a Schläifen.

Workshop - Stenciling op Schifer

De Schifer mat sengen Eegenschaften an d'Virféierung vum Handwierk vum Leeképpert sinn d'Basis fir dass jiddereen tëscht 10 a 16 Joer sech seng eege Lee kann zouschneiden. Duerno gëtt se mat der Technik vum Stenciling verziert.

Workshop - Gravur op Schifer

Jiddereen tëscht 9 an 99 Joer kann d'Technik vun der GRAVUR op Schifer léieren! No enger kuerzer Aféierung zu der Matière an dem Geschir ass et just nach eng Fro vu Kreativitéit wéi een seng Schiferplak ganz perséinlech kann duerch Gravur gestalten.

Visite Guidée & Workshop Eemol Schifer fir d'ganz Famill

Déi ganz Famill mat Kanner ab 4 Joer kann zesammen déi ënnerierdesch Grouf während dësem Workshop entdecken. Duerno gi mer kreativ a schaffen an den Ateliere vum Schiefermusée un engem Medaillon oder Ënnersëtzer aus Schifer.

Reguläre Summerprogramm

Nieft de Workshops am Schifer start all Mëttwoch an all Sonndeg an de Méint Juli an August eng Visite Guidée vum Schiefermusée um 15h00 beim Haaptagank.

Denkt drun, dëst Joer musst Dir all eis Aktivitéiten am Virus reservéieren. Präisser, d'Auerzäit oder d'Dauer fannt Dir am Internet oder rufft eis un op eiser Permanence.

Entre le **20 juillet et le 28 août**, le Musée de l'Ardoise organise différents ateliers autour de l'ardoise et du patrimoine ardoisier pour enfants, adolescents et familles.

Les visites guidées régulières ont lieu tous les mercredis et dimanches des mois de juillet et août à partir de 15h00 (rendez-vous à l'entrée principale).

Veillez trouver le détail de nos visites et ateliers sur www.ardoise.lu.

**Informatiounen an
Reservatiounen**

**Informations
et réservations**

www.ardoise.lu
info@ardoise.lu
T +352 23 640 141

 [facebook.com/MuseeArdoise](https://www.facebook.com/MuseeArdoise)

Musée de l'Ardoise
L-8823 Haut-Martelange